

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ**

**ФОРМУВАННЯ РЕСУРНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ
ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала: студентка 4 курсу, 472-2 групи
заочної форми навчання,
спеціальності 072 “Фінанси, банківська
справа та страхування”
Мельничук Анастасія Олександрівна _____
(підпис)

Керівник: доцент кафедри фінансів і кредиту
Марич Максим Григорович _____
(підпис)

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ 2023 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

Чернівці – 2023

Анотація

Мельничук А.О. Формування ресурсної бази комерційних банків: перспективи та шляхи покращення. Рукопис.

У бакалаврській роботі проведено дослідження теоретичних основ управління джерелами формування ресурсної бази банків. Здійснена характеристика складу та структури ресурсної бази банків. Здійснено аналіз ресурсного забезпечення банківської діяльності, а також проведений аналіз складу та структури фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 роки. Досліджено проблеми формування ресурсної бази банків, а також напрямки їх покращення.

Ключові слова: комерційний банк, фінансові ресурси, ресурсна база, власні ресурси, позичені ресурси, залучені ресурси.

SUMMARY

Melnychuk A.O. Formation of the resource base of commercial banks: prospects and ways of improvement. Manuscript.

In the bachelor's thesis, a study of the theoretical foundations of the management of the sources of the formation of the resource base of banks was carried out. The composition and structure of the banks' resource base were characterized. An analysis of the resource provision of banking activity was carried out, as well as an analysis of the composition and structure of financial resources of JSC «Oschadbank» for 2020-2022. The problems of forming the resource base of banks, as well as directions for their improvement, were studied.

Keywords: commercial bank, financial resources, resource base, own resources, borrowed resources, borrowed resources.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.О. Мельничук
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ.....	6
1.1 Суть та формуючі джерела ресурсної бази банківських установ....	6
1.2 Склад та структура ресурсів банку.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА 2020-2022 РОКИ	21
2.1 Аналіз ресурсного забезпечення банківської діяльності у 2020-2022 роках	21
2.2 Аналіз складу та структури фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 роки	30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	38
3.1 Проблеми формування ресурсів комерційних банків та напрями їх вирішення.....	38
3.2 Механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ «Державний ощадний банк України».....	47
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Сучасний стан вітчизняної банківської системи характеризується погіршенням якості активів, послабленням підтримки банківських установ з боку акціонерів, ускладненням доступу до ресурсів на фінансовому ринку, значним зменшенням залучених коштів. Однією з ключових проблем банківського сектора є втрата довіри до банківських установ як фінансових посередників для обслуговування потреб різних суб'єктів господарювання у розміщенні та примноженні заощаджень, проведенні своєчасних розрахунків між суб'єктами господарювання.

Достатня за обсягом та правильно збалансована ресурсна база банків є важливою передумовою їх прибутковості, збереження необхідної ліквідності та довіри з боку клієнтів банку. Зміцнення фінансової ресурсної бази сприяє підвищенню спроможності банків задовольняти поточні та інвестиційні потреби суб'єктів господарювання та населення в додаткових грошових коштах. Тому комплексна розробка теоретичних і практичних питань, що розкривають зміст підходів до розгляду ресурсів комерційного банку, механізму їх формування та використання, є важливою та актуальною проблемою сучасного банківського бізнесу України.

В Україні питанням управління фінансовими ресурсами банків присвячені роботи: М. Д. Алексеєнко, О. В. Васюренко, А. П. Вожжов, О. В. Дзюблюк, О. Д. Заруба, С. В. Землячов, О. А. Кириченко, В. І. Міщенко, А. М. Мороз, К. Є. Раєвський, М. І. Савлук. Дослідження питань підвищення ефективності залучення вільних коштів на фінансовому ринку знаходиться в центрі уваги таких зарубіжних науковців, як: Е. Гілл, Е. Дж. Долан, Р. Коттер, Тімоті Кох, Е. Рід, П. Роуз, Дж. Ф. Сінкі, Р. Сміт, Ф. Форд та ін.

Метою дипломної роботи є обґрунтування та вдосконалення науково-методичних підходів та розробка пропозицій щодо механізмів управління

фінансовими ресурсами банківських установ України для підвищення їх фінансової стійкості.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність та економічну природу фінансових ресурсів з метою визначення оптимального складу портфеля ресурсів банку;
- організувати фінансові ресурси банківської установи;
- розглянути джерела формування фінансових ресурсів, визначити основні переваги та недоліки вибору різних шляхів збільшення ресурсного потенціалу банку;
- проаналізувати фінансові ресурси банківської системи України за 2020-2022 роки;
- проаналізувати фінансовий стан АТ «Державний ощадний банк України» за 2020-2022 роки;
- дослідити особливості залучення фінансових ресурсів АТ «Державний ощадний банк України» за 2020-2022 роки;
- удосконалити механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ «Державний ощадний банк України».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами банків в умовах нестабільного фінансового ринку.

Предметом дослідження є система економічних відносин, які виникають між банками та іншими суб'єктами фінансового ринку щодо формування фінансових ресурсів банків та їх використання для фінансової стійкості банківських установ та банківської системи України в цілому.

Теоретико-методологічною основою дипломної роботи є аналіз праць зарубіжних та вітчизняних науковців щодо сутності та ролі фінансових ресурсів банківських установ у забезпеченні їх стійкості, ліквідності, надійності та прибутковості. У роботі використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз та синтез (для аналізу стану та перспектив розвитку потенціалу фінансових ресурсів банківських установ України); конкретні та абстрактні

методи (дослідити організацію та порядок формування фінансових ресурсів банків у цілому та кожної їх складової зокрема); метод узагальнення та порівняння (виявлення основних переваг та недоліків складових ресурсної бази; системний аналіз динаміки та структури ресурсів банків); статистичний відбір та аналіз (для збору та обробки даних з метою аналізу фінансового стану банку та розрахунку потенціалу фінансових ресурсів банку); метод економічного моделювання – для вдосконалення методики розрахунку ресурсного потенціалу банку; абстрактно-логічний метод (для визначення шляхів удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами банку); метод теоретичного узагальнення (при формуванні висновків до розділів і загальних висновків дипломної роботи).

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативні акти з питань управління фінансовими ресурсами банківських установ, аналітичні матеріали Національного банку України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень та обґрунтуванні методичних підходів до вдосконалення процесів контролю та мінімізації кредитного ризику в банківських установах.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі визначені теоретичні основи управління джерелами формування ресурсної бази банків, подані склад та структура ресурсів банківських установ.

У другому розділі здійснений аналіз ресурсного забезпечення банківської діяльності за 2020-2022 роки та проаналізовано склад та структуру ресурсів АТ «Державний ощадний банк України».

У третьому розділі визначені проблеми формування ресурсів комерційних банків та напрями їх вирішення, а також визначений механізм управління формуванням фінансових ресурсів акціонерного товариства «Ощадбанк».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ

1.1 Суть та формуючі джерела ресурсної бази банківських установ

У контексті ефективного функціонування банків на сьогоднішній день виокремлено проблему ресурсного забезпечення банківських установ. І, як зазначає М.О. Коваленко: «формування достатньої за обсягом та належним чином збалансованої ресурсної бази банків – це саме те питання, яке найбільше турбує відповідального менеджера банку і яке є його пріоритетною задачею».

Саме вирішення цих питань дозволяє банкам здійснювати широкий спектр активних операцій з використанням наявних власних, залучених і позичених ресурсів, а також максимально балансує всі ризики, пов'язані з достатнім обсягом і надійністю сформованих ресурсів. Добре сформована ресурсна база підвищує можливості банків якісно задовольняти поточні та інвестиційні потреби клієнтів у додаткових коштах.

Варто зазначити, що в сучасній економічній літературі існують різні, досить часто дискусійні погляди на сутність банківських ресурсів – ресурсної бази банків. Розуміння та тлумачення цих понять різняться залежно від певних критеріїв, які вкладають дослідники при розкритті їхнього змісту і які зрештою визначають їх остаточне формулювання.

Так, згідно зі Словником іншомовних слів: «ресурси – це матеріальні засоби, цінності, запаси, кошти, які можуть бути використані за потреби». Звертаючись до поняття «банківські ресурси», варто зазначити, що його слід розглядати саме як тотожне поняттю «ресурсна база банків». Отже, розглянувши сутність банківських ресурсів за визначеннями, наведеними в

тлумачних та інших словниках, зазначимо, що банківські ресурси:

– за Енциклопедичним словником підприємця (М.І. Молдованов) це: «сукупність грошових капіталів (власних і позикових), якими оперують банки... приносять банківський прибуток власнику»;

– за Економічною енциклопедією (Б.Д. Гаврилишин) – це: «вид, складова частина фінансових ресурсів, що містять власні та залучені кошти банків»;

– за Фінансовим словником (А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко) – це: «кошти, що знаходяться в розпорядженні банків і використовуються ними для кредитних, інвестиційних та інших операцій»;

– за Економічним словником (Тарасов В.П.) це: «сукупність грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банків і використовуються для кредитних та інших операцій»;

– за Економічною енциклопедією (Мочерний С.В.) це: «власні кошти банків і тимчасово вільні кошти клієнтів, які вони обслуговують»;

– за Банківською енциклопедією (С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова) – це: «сукупність грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним для виконання своїх функцій і операцій»;

– згідно з Вільною енциклопедією, «Вікіпедія» – це: «специфічна складова фінансових ресурсів, сукупність коштів, що знаходяться в розпорядженні банку і використовуються ним для проведення кредитних та інших активних операцій».

Так, у спеціальних словниках ресурсну базу банків визначають саме як грошові кошти. Такий узагальнений підхід висвітлюється в трактуванні банківських ресурсів у наукових працях різних економістів.

Однак у визначеннях деяких авторів є уточнення джерел формування банківських ресурсів. Так, варто звернути увагу на визначення, які акцентують увагу на тому, що банківські ресурси – це кошти (грошові кошти). Це визначення таких авторів, як: М. Алексеєнко; А. Мороз та інші; В. Міщенко, Н.

Слав'янська; М. Савлук; О. Кириченко, І. Гіленко, А. Ятченко; Т. Андрейків, П. Сенищ, М. Сивуляк; Вовчак О., Руцишин Н.; Жмурко Н., Милянник З.; Миськів Г.; Остапенко А., Повод Т.

Як уже наголошувалося вище, в економічній літературі немає єдиного підходу до визначення сутності фінансових ресурсів, тому порівнюємо наукові думки вчених (Рис. 1.1).

Рис. 1.1 Теоретичні підходи науковців щодо визначення сутності «фінансові ресурси банку»

Що стосується визначень таких авторів, як: Колесніков В.; Н. Руцишин; О. Васюренко; О. Присяжнюк; Кутідзе Л., Гранько О., то їх визначення банківських ресурсів, окрім узагальнення банківських ресурсів у коштах (грошових коштах), дають змогу зрозуміти джерела їх формування, до яких належать власні, позикові та залучені кошти до банку від його різних контрагентів.

Варто також зазначити, що існує підхід до трактування банківських ресурсів через розгляд їх як банківських пасивів, що викладено в працях таких дослідників як: Антонов Н., Пессель М., Заруба О.

На підставі проведеного дослідження концептуальних підходів до трактування поняття «ресурси банку» можна зробити висновок, що ресурси банку характеризуються такими основними параметрами:

- ресурси банку узагальнюються у коштах (грошових коштах);
- банківські ресурси розрізняються за джерелами їх формування, а тому поділяються на власні, позикові та залучені;
- банківські ресурси використовуються банком для виконання різноманітних функцій та операцій (кредитних, інвестиційних та інших активних операцій, операцій із розміщення коштів та надання послуг, пасивних та активно-пасивних операцій), тобто для здійснення банківської діяльності.

На основі проведеного дослідження покажемо взаємозв'язок між визначеннями «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку» (Рис. 1.2).

Незважаючи на те, що в науковій літературі немає єдиного підходу до тлумачення сутності наведених вище термінів, усі визначення вчених досить схожі за змістом. Враховуючи багатогранність змісту цих понять, на які впливає велика кількість факторів, їх ефективне використання є передумовою високих стандартів економічного розвитку країни. На наш погляд, важливішим є не трактування способу залучення банком максимального обсягу ресурсів, а раціональне їх використання, виходячи з потреб економіки для подальшого розвитку.

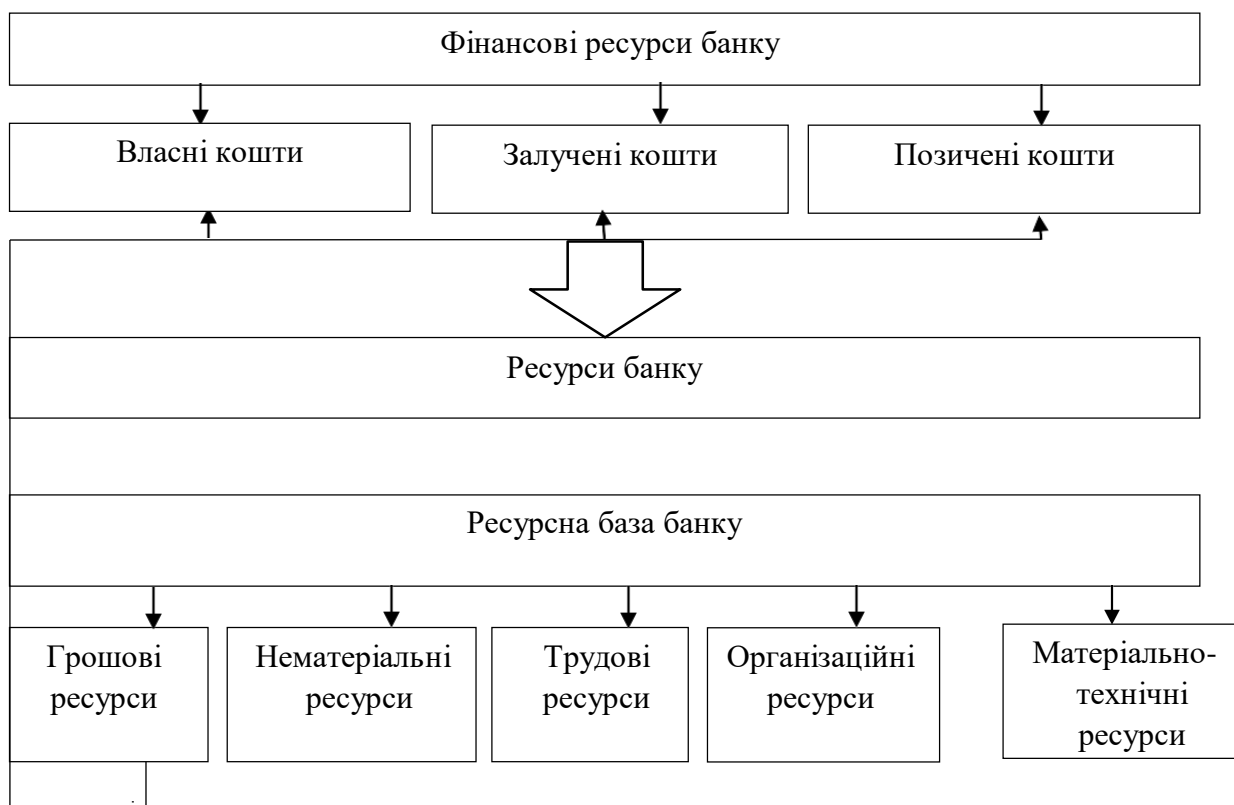

Рис. 1.2 Взаємозв'язок понять «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку»

Взаємозв'язок цих визначень проявляється в тому, що вони є джерелом продуктивного виконання банком своїх функцій, забезпечують вирішення поставлених ним завдань у реалізації своєї поточної та стратегічної політики. Вони відіграють визначальну роль у діяльності банківських установ, оскільки наявність їх належної кількості, достатньої для забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку, уможливує успішне функціонування як окремого банку, так і банківської системи України в цілому.

Проте слід підкреслити, що відповідно до чинного законодавства «банківська діяльність – це залучення у вклади грошових коштів фізичних та юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб».

При цьому будь-який комерційний банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги (крім страхових фінансових послуг), а також має право

здійснювати іншу діяльність у межах банківської діяльності.

Банківськими послугами є: «залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб; відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу); розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик».

Фінансові послуги, які банк має право надавати своїм клієнтам, крім банків, визначаються Національним банком України. Так, банк може надавати послуги з торгівлі валютними цінностями в готівковій та безготівковій формі з одночасним зарахуванням валютних цінностей на рахунки фізичних та юридичних осіб. Крім надання фінансових послуг, банк має право здійснювати діяльність, пов'язану з:

- інвестиціями;
- випуском власних цінних паперів;
- зберіганням цінностей (у тому числі облік і зберігання цінних паперів та інших коштовностей, конфіскованих чи вилучених на користь держави) в індивідуальному банківському сейфі;
- інкасацією готівки та перевезенням валютних цінностей;
- консультацією та інформуванням щодо банківських та інших фінансових послуг;
- адмініструванням випуску облігацій.

Комерційні банки в рамках банківської діяльності також можуть здійснювати такі операції, як: розрахункові банківські операції та кредитні операції.

Отже, враховуючи викладене вище щодо основних параметрів визначення банківських ресурсів та сутності банківської діяльності, вважаємо, що при розкритті економічного змісту банківських ресурсів необхідно конкретизувати елементи змісту самої банківської діяльності, а саме: банківські

та фінансові послуги, розрахункові банківські операції та кредитні операції.

Тому під ресурсами банку пропонуємо розуміти сукупність власних, залучених і залучених коштів, які перебувають у розпорядженні банку з метою надання банківських і фінансових послуг, здійснення розрахункових банківських операцій та кредитних операцій.

Отже, можна стверджувати, що банківські ресурси – це сукупність виражених у грошовій формі грошових коштів і матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, які мають бути в розпорядженні банків і можуть використовуватися ними для здійснення кредитно-інвестиційних операцій і забезпечення банківських послуг. Отже, банківські ресурси можна ототожнювати з банківським капіталом. Банківським капіталом виступають грошові кошти та виражена в грошовій формі частка матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, які знаходяться у розпорядженні банківських установ та використовуються ними для проведення операцій з розміщення коштів та надання послуг з метою отримання прибутку з урахуванням прийняттого рівня ризику.

Тому фінансові ресурси банківських установ відіграють дуже важливу роль у їх функціонуванні та досягненні стратегічних знань і цілей. І тому їх аналіз вкрай необхідний насамперед для прийняття обдуманих управлінських рішень для досягнення поставлених цілей.

1.2 Склад та структура ресурсів банків

Насамперед, комерційні банки є підприємствами, основною діяльністю яких є посередництво, що пов'язана, з одного боку, з купівлею тимчасово вільних грошових коштів на ринку ресурсів, а з іншого боку – продажем цих вільних фінансових ресурсів підприємствам, організаціям та населенню. За таких умов для банківських установ є абсолютно однаково важливими як

операції із залучення коштів, так і з розміщення цих залучених коштів. Саме від операцій із залучення коштів залежить розмір банківських ресурсів, а отже, і масштаби всієї діяльності комерційних банків. В свою чергу, правильне розміщення вільних фінансових ресурсів допомагає підвищити дохідність та ліквідність комерційних банків, що забезпечує їх економічну самостійність та стабільність.

Таблиця 1.1

Класифікація фінансових ресурсів банківської установи

Критерії	Види фінансових ресурсів
1	2
1. За направленістю ресурсних потоків відносно банку	<ul style="list-style-type: none"> – вхідні фінансові ресурси або ресурси-витрати; – фінансові ресурси, створені у процесі діяльності (ресурси-результати); – вихідні фінансові ресурси.
2. За вартістю фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> – безкоштовні; – дешеві; – дорогі.
3. За джерелами формування	<ul style="list-style-type: none"> – власні; – залучені; – позичені.
4. За терміном знаходження в розпорядженні банку	<ul style="list-style-type: none"> – постійні; – тимчасові.
5. За можливістю прогнозування їхнього розміру	<ul style="list-style-type: none"> – фінансові ресурси, що піддаються прямому прогнозуванню; – фінансові ресурси, що піддаються непрямому прогнозуванню.
6. За джерелом утворення	<ul style="list-style-type: none"> – стартові; – створені в процесі діяльності банку.
7. За місцем мобілізації	<ul style="list-style-type: none"> – мобілізовані самою банківською установою; – придбані в інших комерційних банках (у тому числі НБУ).
8. За можливістю управляти	<ul style="list-style-type: none"> – постійні; – стабільні; – нестабільні.
9. За їх функціональним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> – ресурси, призначені для формування портфеля дохідних активів; – ресурси, що використовуються для створення матеріально-технічної і технологічної бази банківської установи; – ресурси, що використовуються для самострахування банку від ризиків.

На основі дослідження різних думок науковців щодо систематизації фінансових ресурсів банку нами розроблено їх класифікацію за найбільш суттєвими ознаками.

Взагалі структура всіх ресурсів кожного банку залежить від ступеня його спеціалізації чи від універсалізації його операцій, особливостей його діяльності, кредитної та депозитної політики банку, обсягу послуг, які пропонуються клієнтам та стану ринку позичкових ресурсів. За економічним змістом фінансові ресурси банківських установ дуже є різноманітними.

Розрізняючи в ресурсах банку власні, залучені та позичені ресурси банку (Рис. 1.3), зазначимо, що операції, які здійснюють банки з метою формування своєї ресурсної бази, називають пасивними.

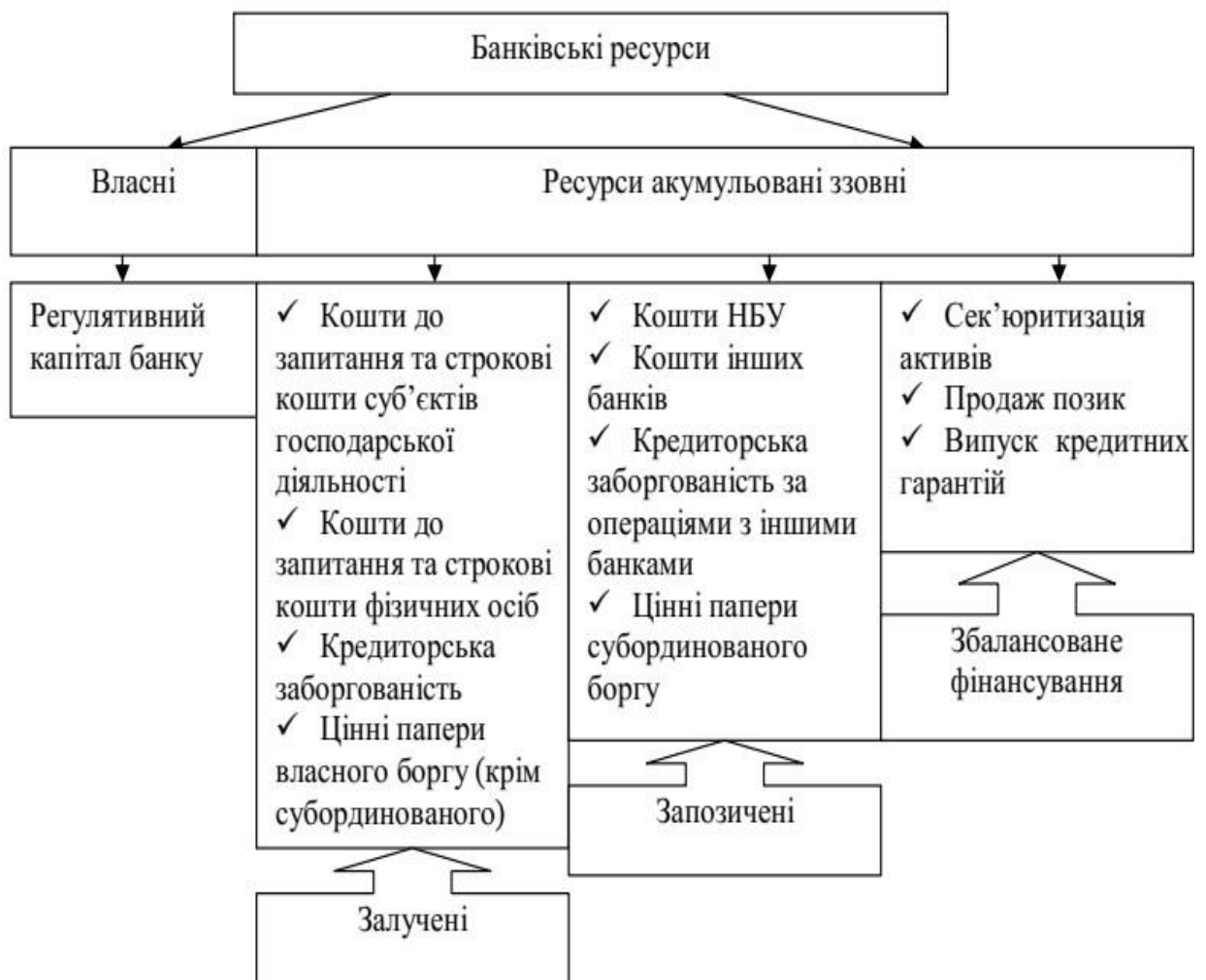

Рис. 1.3 Джерела формування ресурсів банку

Ці банківські операції можуть здійснюватися у двох формах:

- залучення коштів на основі отримання вкладів від фізичних та юридичних осіб (строкові, до запитання тощо);
- залучення недепозитних коштів (отримання кредитів Національного банку України, отримання кредитів на міжбанківському ринку, отримання кредитів на підставі випуску облігацій банків та інших зобов'язань).

При цьому початок формування ресурсної бази будь-якого банку здійснюється за рахунок власних коштів банку, тобто шляхом формування власних ресурсів банку (власного капіталу банку). «Власний капітал є основою формування капіталу банку, є одним із основних елементів стабільності та надійності, який формується за рахунок коштів його власників, використовується в процесі здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку, сприяє підвищенню довіри клієнтів до банку внаслідок виконання притаманних йому функцій (захисної, операційної, регулюючої).

Власні кошти банку включають:

- статутний капітал – це «вартість акцій, паїв банку в розмірі, визначеному статутом, сплачена грошовими внесками учасників банку»;
- емісійні різниці – сума перевищення коштів, отриманих банком у результаті первинної емісії акцій або їх продажу над їх номінальною вартістю або перевищення номінальної вартості акцій над вартістю їх викупу;
- незареєстрований статутний капітал – внески акціонерів банку до статутного капіталу, які є незареєстрованими;
- інший додатковий капітал – складається з нерозкритих резервів, резервів переоцінки, гібридних інструментів капіталу та субординованого боргу;
- резервні та інші фонди банку. Резервний фонд створюється для покриття непередбачених втрат за всіма складовими активів банку та його позабалансових зобов'язань. Інші фонди та резерви створюються банком для покриття збитків від активних операцій відповідно до положень нормативно-

правових актів НБУ;

– резерви переоцінки – це результат переоцінки таких активів банку, як основні засоби та нематеріальні активи;

– нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – частина чистого прибутку банку, що залишається в його розпорядженні після виплати дивідендів акціонерам банку, здійснення відрахувань до резервного фонду, направлення коштів на поповнення статутного капіталу банку та на інші потреби фінансово-господарської діяльності банку.

Розмір власного капіталу комерційного банку залежить від трьох факторів:

1) рівень мінімальних вимог НБУ до статутного фонду (це мінімальний розмір статутного фонду, який повинен сплатити банк);

2) специфіка клієнтури (значна кількість дрібних інвесторів вимагатиме менше власного капіталу, ніж великі інвестори);

3) характер активних операцій (наявність значного обсягу ризикових операцій вимагає відносно великого розміру власного капіталу).

Достатній розмір власного капіталу банку формується з урахуванням низки таких умов, що визначаються функціями капіталу банку: «заснування та організації банківського бізнесу – обсяг власного капіталу можна вважати оптимальним, якщо він покриває всі витрати, передбачені планом розвитку банку і має певний запас, який дає змогу керівництву банку покривати також усі незаплановані витрати; відшкодування поточних втрат банку, пов'язаних з неповерненням розміщених в активах коштів: капітал можна вважати оптимально сформованим, якщо він здатний покривати всі поточні втрати банку; надання нових послуг, впровадження нових банківських продуктів і програм, закупівлі необхідного обладнання: розмір власного капіталу є оптимальним і достатнім, якщо всі передбачені та неочікувані витрати на зазначені цілі погашено за рахунок власного капіталу банку; формування у клієнтів переконань щодо стійкості та надійності функціонування банку: розмір капіталу є сформованим на достатньому рівні, якщо він відображає уявлення

суспільства про величину капіталу фінансово стійкого банку, наявну на даний момент часу, а також перевищує встановлене органами банківського нагляду мінімально допустиме значення цього показника; здійснення окремих операцій, ризик за якими обмежується розмірами власного капіталу: його достатня величина визначається тим, наскільки розмір власного капіталу відповідає обсягам запланованих активних операцій банку».

Наступним елементом ресурсної бази банків, який виділяють залежно від джерел його формування, є залучені кошти банку, які являють собою «сукупність коштів на поточних, вкладних та інших рахунках юридичних і фізичних осіб, на рахунках громадських організацій, різні державні кошти, які використовуються при здійсненні активних операцій банку для отримання прибутку або забезпечення ліквідності банку».

Таким чином, основним джерелом залучення ресурсів банку є депозити, які складають значну частину всієї ресурсної бази банку. При формуванні депозитної бази банку одним із факторів, що впливають на цей процес, є довіра клієнтів до конкретного банку. Саме «за відсутності довіри до банків» заощадження суб'єктів господарювання зберігаються в готівці або направляються в тіньову сферу, що призводить до зниження ресурсного забезпечення банків та стримує економічне зростання держави.

Згідно Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: «вклад (депозит) – це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору». Виокремлюються такі види депозитів: «вклади (депозити) на вимогу – це грошові кошти або банківські метали, що розміщені вкладниками в банках на умовах видачі вкладу (депозиту) на першу вимогу вкладника або здійснення платежів за розпорядженням власника рахунку; вклади (депозити) строкові – це

грошові кошти або банківські метали, розміщені вкладниками в банку на визначений договором строк».

Для забезпечення зростання ресурсної бази банківських установ, підтримки їх стійкості, надійності та підвищення фінансової стійкості важливо враховувати взаємозв'язок депозитних, кредитних та інших банківських операцій. Для цього банкам необхідно передбачити у своїх депозитних програмах не лише сприятливі умови залучення депозитних ресурсів для банку, а й забезпечити захист інтересів вкладників, що має досягатися шляхом підвищення рівня обізнаності вкладників щодо депозитних програм та банківських продуктів, що надаються банками.

Здійснення банківської діяльності передбачає виникнення ситуації, коли обсяг залучених банком депозитних ресурсів недостатній для здійснення запланованих банком кредитно-інвестиційних операцій. При цьому визначається різниця між обсягом кредитів та інвестицій, які повинен профінансувати банк, і наявною сумою залучених депозитів. Для покриття цієї різниці, яка називається дефіцитом банківських коштів, використовуються такі ресурси банку, які залучаються шляхом здійснення банківських недепозитних операцій.

У такий спосіб банки акумулюють недепозитні (залучені) банківські кошти, до яких належать кредити на фінансовому ринку, які залучаються у формі міжбанківських кредитів, у тому числі кредитів Національного банку України, операцій репо на фондовому ринку, кредитів на ринку євродоларів. Оскільки недепозитні джерела формування ресурсної бази банків мають суттєве значення для підтримки банківської ліквідності, недепозитні операції активно використовуються вітчизняними банками у своїй діяльності.

На сьогодні, коли відбувається новий етап економічного розвитку країни, коли залучення строкових депозитних коштів ускладнюється через дефіцит власних обігових коштів підприємств та високі темпи інфляції, під час формування ресурсної бази банків зростає значення міжбанківських кредитів. Основною перевагою саме цього виду фінансових ресурсів є висока мобільність

цих коштів, основним недоліком є їх відносно висока вартість. Усе це зумовлює необхідність розробки методології аналізу цих операцій, яка б дозволила більш ефективно управляти операціями пасивного та активного міжбанківського кредитування.

Комерційним банкам при залученні вкладів слід звертати увагу не тільки на цінові методи, а й на нецінові методи, зокрема рекламу, підвищення рівня обслуговування, розширення спектру пропонованих банком послуг, комплексне обслуговування, додаткові види безкоштовних послуг, наявність відділень у місцях, максимально наближених до клієнтів, адаптація графіка роботи до потреб клієнтів.

У загальному обсязі ресурсів банку власні кошти займають незначну частку. В умовах дворівневої банківської системи (центрального або національного банку і комерційні банки) Національний банк виконує резервну функцію для комерційних банків, тобто стає банком банків. Тому за таких обставин комерційні банки можуть або передавати йому частину своїх ресурсів як резерв, або, за необхідності, отримувати від нього такі кошти.

Міжбанківський ринок є частиною ринку позичкових капіталів, де тимчасово вільні кошти кредитних організацій залучаються та розміщуються банками між собою.

Для оперативного регулювання ліквідності балансу банку використовуються міжбанківські кредити.

Міжбанківський кредит є основним джерелом залучення позикових коштів комерційного банку і служить для підтримки кредитного потенціалу, поточної ліквідності банку або забезпечення прибуткового вкладення коштів. Міжбанківський кредит має короткостроковий характер, відрізняється оперативністю надання коштів і вищими порівняно з депозитами процентними ставками.

Здійснюється в рамках кореспондентських відносин банків і є дорожчим порівняно з іншими джерелами кредитування ресурсу (потенціалу) банку.

Таким чином, ми можемо зробити висновок:

- основним джерелом ресурсів банку є кредитні кошти;
- ресурси банку з точки зору джерел формування поділяються на власні та залучені;
  - від структури ресурсів залежить не тільки обсяг операцій банку, а й його функціонування в цілому;
  - ресурси кожного окремого банку мають специфічну структуру.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що фінансові ресурси є основою фінансового потенціалу банку та його функціонування. Тому доцільно побудувати систематизовану класифікацію, що охоплює різні складові елементи фінансових ресурсів банку, що дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування фінансових ресурсів банків та застосувати відповідні заходи стратегічного управління ними.

Отже, розроблена класифікація дозволяє більш ефективно стратегічно управляти діяльністю банківської установи в цілому та її фінансовими ресурсами зокрема, від формування та використання яких залежить ефективність банківської діяльності та розвиток банківського сектору в цілому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА 2020-2022 РОКИ

2.1 Аналіз ресурсного забезпечення банківської діяльності у 2020-2022 роках

Ресурсна база будь-якого банку є головним індикатором його ефективної діяльності на фінансовому ринку. Адже без необхідної ресурсної бази банківські установи не в змозі здійснювати свою діяльність у належних обсягах, не можуть у повному обсязі забезпечити кредитування поточних потреб суб'єктів господарювання та населення.

Тому ефективна робота банківських установ та масштаби проведених ними операцій залежать від обсягів залучення та запозичення відповідних фінансових ресурсів.

Для початку здійснимо аналіз кількості банківських установ України, які функціонують на ринку за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.1

Аналіз кількості діючих банківських установ України за 2020-2022 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Кількість діючих банків	73	71	67	-2	-4
з них: з іноземним капіталом	33	33	30	0	-3
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	22	0	-1

Аналізуючи таблицю 2.1 можна побачити зменшення кількості діючих банків загалом, так і з іноземним та 100% іноземним капіталом. За 2020-2022 роки кількість діючих банків зменшилась на 6 одиниць і на кінець 2022 року

дорівнювала 67 банківським установам. Кількість банків з іноземним капіталом скоротилася на 3 одиниці і склала 30 установ, а з 100% іноземним капіталом на 1 установу і на кінець досліджуваного періоду їх було 22 банківські установи.

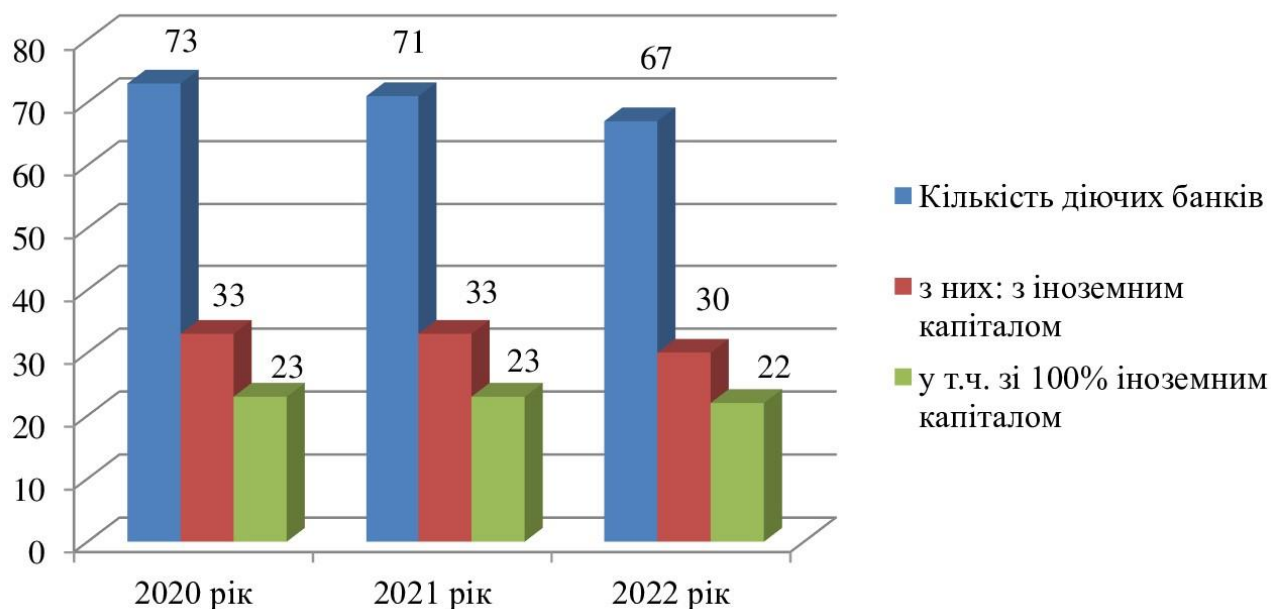

Рис. 2.1 Динаміка кількості діючих банків України за 2020-2022 роки

Проведемо також аналіз доходів та витрат банківських установ за 2020-2022 роки у таблиці 2.2

Доходи банківських установ за досліджуваний період зросли у 2021 році на 23692 млн. грн. і склали 273863 млн. грн. і у 2022 році на 83525 млн. грн. і на кінець періоду склали 357388 млн. грн.

Так, процентні доходи зросли на 21003 млн. грн. у 2021 році і зросли на 48246 млн. грн. у 2022 році і дорівнювали на кінець року 216992 млн. грн. Результат від переоцінки також зріс з 21507 млн. грн. у 2020 році до 43525 млн. грн. у 2022 році. Інші операційні доходи виросли на 675 млн. грн. у 2021 році і зросли на 609 млн. грн. у 2022 році і дорівнювали 8097 млн. грн.

Щодо решти складових доходів, то по них за період 2020-2022 років відбулося скорочення, а саме: комісійні доходи скоротилися у 2022 році на 7594 млн. грн. і склали 84568 млн. грн., інші доходи зменшились на 822 млн. грн. і склали 2353 млн. грн., повернення списаних активів скоротилися на 517 млн.

грн. у 2022 році і на кінець періоду становили 853 млн. грн.

Таблиця 2.2

Аналіз доходів та витрат комерційних банків України
за 2020-2022 роки

млн. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Доходи всього	250171	273863	357388	23692	83525
Процентні доходи	147743	168746	216992	21003	48246
Комісійні доходи	70640	93162	85568	22522	-7594
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	21507	-77	43525	-21584	43602
Інші операційні доходи	6813	7488	8097	675	609
Інші доходи	2705	3175	2353	470	-822
Повернення списаних активів	763	1370	853	607	-517
Витрати всього	210445	196488	332673	-13957	136185
Процентні витрати	62895	51097	65361	-11798	14264
Комісійні витрати	24132	35186	35421	11054	235
Інші операційні витрати	16405	18244	17937	1839	-307
Загальні адміністративні витрати	69437	78293	82281	8856	3988
Інші витрати	2728	3855	5529	1127	1674
Відрахування в резерви	31037	3448	118809	-27589	115361

Щодо витрат банківських установ, то вони за 2020-2022 роки також зросли: у 2021 році вони зменшилися на 13957 млн. грн., а у 2022 році зросли на 136185 млн. грн. і на кінець року склали 332673 млн. грн.

Щодо складових витрат, по всіх них окрім інших операційних витрат за 2022 рік відбувся ріст.

Так, процентні витрати зросли у 2022 році на 14264 млн. грн. і склали 65361 млн. грн. порівняно із 62895 млн. грн. у 2020 році. Комісійні витрати зросли на 11054 млн. грн. у 2021 році і на 235 млн. грн. у 2022 році і дорівнювали 35421 млн. грн. Загальні адміністративні витрати виросли на 8856 млн. грн. у 2021 році і на 3988 млн. грн. у 2022 році відповідно. Інші витрати склали на кінець 2022 року 5529 млн. грн., що становило на 1674 млн. грн. більше порівняно з аналогічним періодом 2021 року. Відрахування в резерви у

2020 році складала 31037 млн. грн., а вже на кінець 2022 року вони дорівнювали 118809 млн. грн.

Що стосується банківських ресурсів, то більшість фінансових ресурсів формуються завдяки залученню коштів своїх клієнтів у формі депозитів. Проте залучення банком ресурсів із різних джерел є важливим інструментом забезпечення не лише нормального функціонування банку, а й його сталого розвитку. Стан належного ресурсного забезпечення діяльності комерційних банків, які утворюють другий рівень банківської системи України, можна оцінити з позиції дослідження функціонування самої банківської системи та їх активів і пасивів за період не менше трьох років, тобто на 2020-2022 роки.

Таблиця 2.3

Аналіз складу активів банківської системи України за 2020-2022 роки

млн. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Активи	1822841	2053232	2353592	230391	300360
Активи в іноземній валюті	585493	583133	731394	-2360	148261
Загальні активи	2205915	2358324	2716883	152409	358559
Загальні активи в іноземній валюті	745787	678862	819336	-66925	140474
Готівкові кошти	73174	75375	75097	2201	-278
Банківські метали	572	384	156	-188	-228
Кошти в Національному банку України	37615	34973	82485	-2642	47512
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	176041	172868	315085	-3173	142217
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	50376	60096	51010	9720	-9086
Кредити надані клієнтам	960597	1065347	1036129	104750	-29218
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	791373	829887	1021520	38514	191633
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	388477	308349	368091	-80128	59742

Аналізуючи активи за 2020-2022 роки спостерігається тенденція до їх

зростання, а саме: у 2021 році – на 230391 млн. грн. до рівня в 2053232 млн. грн., а у 2022 році – на 300360 млн. грн. до суми в 2353592 млн. грн.

За аналізований період загальна сума активів зросла на 530751 млн. грн. з 1822841 млн. грн. (2020 рік) до 2353592 млн. грн. (2022 рік).

Розглядаючи складові активів відмітимо, що за 2020-2022 роки тільки по складових банківські метали та резерви за активними операціями банків відбулося скорочення, а по решти складових – зростання.

Активи загальні з 2205915 млн. грн. підвищились до рівня 2716883 млн. грн., тобто приріст став 510968 млн. грн.

Активи в іноземній валюті виросли на 73549 млн. грн. і дорівнювали на кінець 2022 року 819336 млн. грн.

Сума готівки у 2021 році також виросла на 2201 млн. грн., а у 2022 році навпаки скоротилися на 278 млн. грн. і дорівнювала 75097 млн. грн.

Банківські метали зменшилися у 2021 році на 188 млн. грн., а у 2022 році ще на 228 млн. грн.

Кошти в НБУ збільшилися за 3 роки на 44870 млн. грн. і становили на кінець 2022 року 82485 млн. грн.

Щодо строкових вкладів в інших банках та кредитів, наданих іншим банкам, то вони виросли на 139044 млн. грн., а кореспондентські рахунки – на 634 млн. грн.

Кредити надані клієнтам у 2021 році також зросли на 104750 млн. грн., а вже у 2022 році навпаки скоротилися на 29218 млн. грн. і на кінець року загальна їхня сума становила 1036129 млн. грн.

Щодо вкладень в цінні папери та довгострокові інвестиції, то дана складова зросла з 791373 млн. грн. у 2020 році до 1021520 млн. грн. у 2022 році, тобто приріст склав 230147 млн. грн.

Резерви за активними операціями банківських установ зменшилися за 2020-2022 роки на 20386 млн. грн. і дорівнювали на кінець 2022 року 368091 млн. грн.

Також у таблиці 2.4 проаналізуємо структуру активів банківських установ

України за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.4

Аналіз структури активів банківської системи України за 2020-2022 роки

%

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Готівкові кошти	3,32	3,20	2,76	-0,12	-0,43
Банківські метали	0,03	0,02	0,01	-0,01	-0,01
Кошти в Національному банку України	1,71	1,48	3,04	-0,22	1,55
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	7,98	7,33	11,60	-0,65	4,27
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	2,28	2,55	1,88	0,26	-0,67
Кредити надані клієнтам	43,55	45,17	38,14	1,63	-7,04
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	35,88	35,19	37,60	-0,69	2,41
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	17,61	13,07	13,55	-4,54	0,47
Загальні активи	100,0	100,0	100,0	-	-

Аналізуючи структуру активів, можна відмітити, що у 2020 році найбільшу частку займали кредити, надані клієнтам, а саме 43,55%, друге місце посіли вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції з часткою в 35,88% і на третьому місці резерви за активними операціями банків з часткою в 17,61%. Найменшу частку мали банківські метали – 0,03%.

У 2021 році кредити, надані клієнтам також займали найбільшу частку, а саме 45,17% (зросли на 1,63%). Друге місце посідали також вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції – 35,19% (частка скоротилася на 0,69%) і третє місце резерви за активними операціями банків – 13,07% (+4,54%).

За 2022 рік частка наданих кредитів клієнтів скоротилася на 7,04% і на кінець року склала 38,14%, частка вкладень в цінні папери зросла на 2,41% і дорівнювала 37,6%, а частка резервів за активними операціями зросла на 0,47%

і на кінець періоду становила 13,55%.

Найменшу частку, як і в 2021 так і в 2022 році займали банківські метали, а саме 0,02% та 0,01% відповідно.

Паралельно під час аналізу активів банківських установ України доцільно також проаналізувати і склад пасивів банківської системи України в динаміці за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз складу пасивів банківської системи України за 2020-2022 роки

млн. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Пасиви	1822841	2053232	2353592	230391	300360
Капітал	209460	255514	218549	46054	-36965
з нього: статутний капітал	479932	481535	407021	1603	-74514
Зобов'язання банків	1613381	1797718	2135043	184337	337325
Зобов'язання банків в іноземній валюті	648020	613334	798701	-34686	185367
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	24235	24948	6457	713	-18491
Кошти суб'єктів господарювання	646491	758434	889526	111943	131092
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	681892	726898	933553	45006	206655
Кошти небанківських фінансових установ	34704	41410	53188	6706	11778

Щодо складових пасивів, то за період 2020-2022 роки скорочення відбулося по статутному капіталу, строкових депозитах інших банків та кредитах, що були отримані від інших банків. По решти складових відбулося зростання.

Так, загальна сума капіталу виросла на 9089 млн. грн., незважаючи навіть на те, що у 2022 році він скоротився на 36965 млн. грн. На кінець 2022 року капітал дорівнював 218549 млн. грн.

Статутний капітал у 2021 році зріс на 1603 млн. грн., а у 2022 році скоротився на 74514 млн. грн. і дорівнював на кінець періоду 407021 млн. грн.

За аналізований період скорочення становило 72911 млн. грн.

Зобов'язання банку зросли на 184337 млн. грн. у 2021 році та на 337325 млн. грн. у 2022 році і становили 2135043 млн. грн. А зобов'язання банків в іноземній валюті за 2020-2022 роки зросли на 150681 млн. грн.

Строкові депозити (вклади) інших банків та кредити, отримані від інших банків, зменшилися на 17778 млн. грн. з 24235 млн. грн. у 2020 році до 6457 млн. грн. у 2022 році.

Активи суб'єктів господарювання зросли з 646491 млн. грн. у 2020 році до 889526 млн. грн. у 2022 році, тобто ріст становив 243035 млн. грн.

Активи фізичних осіб зросли на 251661 млн. грн., а саме на 4006 млн. грн. у 2021 році та на 206655 млн. грн. у 2022 році.

Кошти небанківських фінансових установ зросли на 6706 млн. грн. у 2021 році та становила дана складова 41410 млн. грн., а у 2022 році – ще на 11778 млн. грн. і дорівнювала 53188 млн. грн.

Таблиця 2.6

Аналіз структури пасивів банківської системи України за 2020-2022 роки

%

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Капітал	11,49	12,44	9,29	0,95	-3,15
Зобов'язання банків в іноземній валюті	27,55	23,87	25,94	-3,68	2,07
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	1,33	1,22	0,27	-0,11	-0,95
Кошти суб'єктів господарювання	27,47	30,94	29,79	3,47	-1,15
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	29,41	29,40	31,67	-0,01	2,27
Кошти небанківських фінансових установ	1,90	2,02	2,26	0,12	0,24
Пасиви	100,0	100,0	100,0	-	-

Аналізуючи структуру пасивів банківської системи України за 2020 рік можна побачити, що найбільшу частку займають кошти фізичних осіб з

ощадними сертифікатами, а саме: 29,41%. Друге місце займають зобов'язання банків у іноземній валюті – 27,55% і третє місце – кошти суб'єктів господарювання – 27,47%. Найменшу частку займали строкові вклади інших банків – 1,33%.

У 2021 році найбільшу частку займали кошти суб'єктів господарювання, частка яких зросла на 3,47% і становила 30,94%. Друге місце посіли кошти фізичних осіб з ощадними сертифікатами з часткою у 29,4% (скоротилася на 0,01%) і третє місце посіли зобов'язання банків у іноземній валюті з часткою в 23,87% (скорочення становило 3,68%). Найменшу частку так як і в 2020 році у 2021 році займали строкові вклади і складала 1,22%.

У 2022 році частка коштів фізичних осіб з ощадними сертифікатами склала 31,68% (+2,27%), частка коштів суб'єктів господарювання дорівнювала 29,79% (-1,15%) і зобов'язання банків у іноземній валюті – 25,94% (+2,07%). Частка строкових вкладів скоротилася на 0,95% і склала на кінець року 0,27%.

Аналізуючи активи та пасиви банківських установ, а також доходи та витрати, фінансові ресурси банків потрібно проаналізувати на скільки ефективно були розподілені ресурси і до якого фінансового результату призвела діяльність банківських установ. Тому проаналізуємо результат діяльності та рентабельність банківської системи України.

Таблиця 2.7

Аналіз результатів діяльності комерційних банків України
за 2020-2022 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	39727	77376	24716	37649	-52660
Рентабельність активів, %	2,44	4,09	1,18	1,65	-2,91
Рентабельність капіталу, %	19,22	35,08	10,91	15,86	-24,17

Здійснивши аналіз таблиці 2.7 можна побачити, що за 2020-2022 роки банківська система України отримувала прибуток.

У 2020 році прибуток склав 39727 млн. грн., у 2021 році зріс на 37649

млн. грн. до рівня 77376 млн. грн., а у 2022 році зменшився на 52660 млн. грн. і на кінець року склав 24716 млн. грн.

Рентабельність активів зросла з 2,44% у 2020 році до 4,09% у 2021 році, а у 2022 році скоротилася на 2,91% і склала 1,18%.

Рентабельність активів у 2021 році дорівнювала 35,08%, що на 15,86% більше ніж у 2020 році, а у 2022 році скоротилася на 24,17% і дорівнювала на кінець року 10,91%.

Здійснивши аналіз діяльності банківських установ України, складу та структури їхніх активів та пасивів, доходів та витрат, кількості структурних підрозділів та результатів діяльності за 2020-2022 рік можна дійти висновку, що незважаючи на всі виклики, що постали перед банківською системою, вона вистояла і намагається балансувати свої активи та пасиви, правильно розподіляти фінансові ресурси та отримувати прибутки за результатами своєї діяльності у 2020-2022 роках.

2.2 Аналіз складу та структури фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 роки

Аналіз складу та структури фінансових ресурсів банківської установи включає в себе аналіз власних, залучених та запозичених фінансових ресурсів. Кожен з цих напрямків є для банківської установи важливим, тому що завдяки фінансовим ресурсам формуються активи та пасиви банківської установи і банк може ефективно здійснювати свою діяльність на фінансовому ринку України.

В таблиці 2.8 проаналізуємо склад власного капіталу АТ «Державний ощадний банк України» за 2020-2022 роки.

Аналізуючи таблицю 2.8 можна побачити, що за 2020-2022 роки діяльності АТ «Державний ощадний банк України» акціонерний капітал становить 49724980 тис. грн.

Таблиця 2.8

Аналіз складу власного капіталу АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Акціонерний капітал	49724980	49724980	49724980	0	0
Резерв переоцінки будівель	1572968	1564504	1462202	-8464	-102302
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через сукупний дохід	429062	146089	(27675)	-282973	-173764
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	546998	544219	567553	-2779	23334
Кумулятивний результат переоцінки валюти	1583	1469	2537	-114	1068
Непокритий збиток	(30334988)	(30106919)	(28057256)	228069	2049663
Неконтрольована частка участі	13524	13195	12681	-329	-514
Разом власного капіталу	21954127	21887537	23685022	-66590	1797485

Резерв переоцінки будівель зменшився, в порівнянні 2021 року з 2020 роком на 8464 тис. грн., а у 2022 році ще на 102302 тис. грн. і склав 1462202 тис. грн. Резерв переоцінки за фінансовими активами у 2020 році зменшився на 282973 тис. грн., а у 2022 році ще на 173764 тис. грн. і на кінець року мав негативне значення в розмірі -27675 тис. грн. Резерв переоцінки інвестицій на кінець 2021 року складав 544219 тис. грн., що на 2779 тис. грн. менше порівняно з 2020 роком, а у 2022 році навпаки зріс на 23334 тис. грн. до суми в 567553 тис. грн.

Кумулятивний результат переоцінки валюти у 2021 році зменшився на 114 тис. грн. і склав 1469 тис. грн. і у 2022 році зріс на 1068 тис. грн. і склав

2537 тис. грн.

Непокритий збиток зменшився у 2021 році на 228069 тис. грн. і дорівнював 30106919 тис. грн., у 2022 році зменшився ще на 2049663 тис. грн. і дорівнював 28057256 тис. грн.

Разом власний капітал у 2021 році зменшився на 66590 тис. грн. і склав 21887537 тис. грн., а у 2022 році – зріс на 1797485 тис. грн. і на кінець року дорівнював 23685022 тис. грн. Власний капітал виступає фінансовою основою створення та розвитку банківської установи незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а його зміна в динаміці за декілька років показує якість банківського фінансового менеджменту.

У таблиці 2.9 проаналізуємо структуру власного капіталу досліджуваного банку за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.9

Аналіз структури власного капіталу АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

%

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Акціонерний капітал	226,49	227,18	209,94	0,69	-17,24
Резерв переоцінки будівель	7,16	7,15	6,17	-0,01	-0,98
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через сукупний дохід	1,95	0,67	-0,12	-1,28	-0,79
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	2,49	2,49	2,40	0	-0,09
Кумулятивний результат переоцінки валюти	0,01	0,01	0,01	0	0
Непокритий збиток	-138,17	-137,55	-118,46	0,62	19,09
Неконтрольована частка участі	0,06	0,06	0,05	0	-0,01
Разом власного капіталу	100	100	100	-	-

Можемо побачити що найбільшу частку серед власного капіталу займає акціонерний капітал, який становив 226,49% у 2020 році, 227,18% у 2021 році та 209,94% у 2022 році.

Найменшу частку займає кумулятивний результат переоцінки валюти, точніше займає 0,01% оскільки величина даної статті настільки мала, що фактично нічого не становить у загальній структурі. Частка непокритого збитку зменшилась з 138,17 % у 2020 році до 118,46% у 2022 році, що свідчить про позитивну динаміку.

Проаналізувавши склад та структуру власного капіталу АТ «Державний ощадний банк України» можна зробити висновок, що дана складова фінансових ресурсів банку безпосередньо має вплив на формування добробуту його власників. Тому що саме власний капітал є основним показником його ринкової вартості, а збільшення частки власного капіталу є показником підвищення рівня фінансової незалежності, а також збільшення резервного позикового потенціалу.

В таблиці 2.10 проаналізуємо складові залученого капіталу, а саме: депозити (строкові та до запитання).

Таблиця 2.10

Аналіз складу депозитів АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Строкові депозити	101766613	77580733	74655687	-24185880	-2925046
Рахунки до запитання	84401192	113871906	133417866	29470714	19545960
Всього рахунків клієнтів	186167805	191452639	208073553	5284834	16620914

Проаналізувавши таблицю 2.10 можна помітити, що загальна сума депозитів збільшилася, як у 2021 році так і в 2022 році, що є свідченням довіри населення країни до даної банківської установи і відповідно населення ставить

свої кошти на депозит в АТ «Державний ощадний банк України» навіть попри пандемію коронавірусу та війну, яка розпочалася на початку 2022 року.

Загальна сума рахунків клієнтів у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшились на 5284834 тис. грн. і склали 191452639 тис. грн., а у 2022 році зросли на 16620914 тис. грн. і дорівнювали 208073553 тис. грн.

Якщо проаналізувати окремі складові депозитів, то строкові рахунки за аналізований період зменшились з 101766613 тис. грн. у 2020 році до 74655687 тис. грн. у 2022 році, а саме на 27110926 тис. грн. Рахунки до запитання навпаки ж зросли з 84401192 тис. грн. у 2020 році до 133417866 тис. грн. у 2022, тобто ріст склав 49016674 тис. грн.

У таблиці 2.11 проаналізуємо структуру депозитів досліджуваного банку за 2020-2022 роки.

Проаналізувавши таблицю 2.11 можна визначити, що більшу частку у 2020 році займали строкові депозити, а саме 54,66% (рахунки до запитання – 45,34%). А у 2021 році більшу частку займають рахунки до запитання – 59,48 % (строкові депозити – 40,52%). У 2022 році рахунки до запитання склали 64,12% і строкові депозити – 35,88% відповідно.

Загалом за 2020-2022 роки строкові депозити зменшились на 18,78%, а рахунки до запитання відповідно зросли на 18,78%.

Таблиця 2.11

Аналіз структури депозитів АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

%

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Строкові депозити	54,66	40,52	35,88	-14,14	-4,64
Рахунки до запитання	45,34	59,48	64,12	14,14	4,64
Всього рахунків клієнтів	100	100	100	-	-

Наступним етапом аналізу фінансових ресурсів банку є аналіз запозиченого капіталу, тому важливо також проаналізувати кредитні ресурси

банку.

В таблиці 2.12 ми проаналізуємо кредити, надані клієнтам у АТ «Державний ощадний банк України» за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.12

Аналіз складу наданих клієнтам АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

тис. грн.

Кредит	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Кредити, надані юридичним особам	51834833	59095632	70674221	7260799	11578589
Кредити, надані фізичним особам	8914977	13620493	11572832	4705516	-2047661
Всього кредитів, які оцінюються за амортизованою вартістю	60749810	72716125	82247053	11966315	9530928
Кредити, надані юридичним особам	2476267	2037961	1070630	-438306	-967331
Всього кредитів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2476267	2037961	1070630	-438306	-967331
Всього кредитів, наданих клієнтам	63226077	74754086	83317683	11528009	8563597

Аналізуючи таблицю 2.12 можна побачити що загальна сума кредитів, які надані клієнтам зросли як у 2021 році так і за 2022 рік, що свідчить про позитивну тенденцію кредитування банком.

У 2021 році сума наданих кредитів зросла на 11528009 тис. грн. і на кінець року складала 74754086 тис. грн., а у 2022 році виросла на 8563597 тис. грн. і дорівнювала 83317683 тис. грн.

За період 2020-2022 років кредитування банком фізичних осіб, що оцінюються за амортизованою вартістю зросло як по юридичних особах так і по фізичних. За амортизованою вартістю кредитування юридичних осіб зросло на 7260799 тис. грн. і 11578589 тис. грн. у 2021 році та 2022 роках відповідно. Сума наданих кредитів юридичним особам за амортизованою вартістю на кінець 2022 року становила 70674221 тис. грн.

Кредити фізичним особам (які оцінюються за справедливою вартістю) зросли у 2021 році на 4705515 тис. грн., а у 2022 році навпаки скоротилися на 2047661 тис. грн. і на кінець року становили 11572832 тис. грн.

За справедливою вартістю сума кредитів, наданих юридичним особам у 2021 році скоротилася на 438306 тис. грн., а у 2022 році – на 967331 тис. грн. і склала на кінець року 1070630 тис. грн.

В таблиці 2.13 відповідно ми проаналізуємо структуру наданих кредитів клієнтам АТ «Державний ощадний банк України» за 2020-2022 роки.

Як можна побачити, найменшу частку займають кредити, надані юридичним особам за справедливою вартістю через прибуток або збиток, а саме: у 2020 році – 3,92%, у 2021 році – 2,73% і у 2022 році – 1,28%. Тобто дана складова кредитів за досліджуваний період скорочувалась: у 2021 році на 1,19% і у 2022 році на 1,44%.

Таблиця 2.13

Аналіз структури наданих клієнтам АТ «Державний ощадний банк України»
за 2020-2022 роки

Кредит	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
				2021/2020	2022/2021
Кредити, які оцінюються за амортизованою вартістю					
Кредити, надані юридичним особам	81,98	79,05	84,82	-2,93	5,77
Кредити, надані фізичним особам	14,10	18,22	13,89	4,12	-4,33
Кредити, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток					
Кредити, надані юридичним особам	3,92	2,73	1,28	-1,19	-1,44
Всього кредитів, наданих клієнтам	100	100	100	-	-

Щодо кредитів, які оцінюються за амортизованою вартістю, то тут кредити, надані юридичним особам у 2020 році займали 81,98%, у 2021 році їхня частка скоротилася на 2,93% і вони склали 79,05%, а у 2022 році зросли на 5,77% і дорівнювали 84,82%. Частка кредитів, наданих фізичним особам у 2021 році зросла на 4,12% і складала 18,22% порівняно з 14,10% у 2020 році, і у 2022

році скоротилася на 4,33% і дорівнювала 13,89%.

Варто зауважити, що в умовах воєнного стану банківська установа запроваджує додаткові лінії кредитування своїх клієнтів:

1. Введена програма підтримки релокації бізнесу (кредитування клієнтів, які змушені перенести свій бізнес з регіонів, де ведуться бойові дії, в іншу територію України).

2. Діє програма страхування портфеля експортних кредитів у рамках співпраці з Експортно-кредитним агентством, що забезпечує виконання зобов'язань підприємства перед банком за зовнішньоекономічним контрактом у розмірі 85% суми кредиту.

3. Введено в дію фінансування суб'єктів ВПК.

4. Банківська установа виступає провайдером державної програми «єРобота» за чотирма напрямками: мікрогранти до 250 тис. грн на започаткування нового або розвиток існуючого бізнесу, гранти на створення садівництва, ягідництва, виноградарства, тепличні та переробні підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1 Проблеми формування ресурсів комерційних банків та напрями їх вирішення

Від того, наскільки банки приділятимуть увагу процесу формування та використання ресурсів комерційних банків, залежить їх здатність ефективно здійснювати банківські операції та надавати банківські послуги, а також від фінансової стійкості банківської системи в цілому. Однією з важливих проблем місцевих банків є залучення та підтримка достатнього рівня банківських ресурсів. Сучасний розвиток та функціонування банківської системи України сприяє розвитку конкуренції між банківськими установами за залучення ресурсів та їх подальше ефективне використання. Для оптимального розвитку банківської діяльності недостатньо просто залучати ресурси за низькою ціною та розміщувати їх за вищою, для цього необхідно сприяти формуванню ефективної системи управління ресурсами комерційних банків України.

Ключовими проблемами банківської системи України у 2020-2022 роках стали:

- 1) повільне відновлення активності фізичних осіб на депозитному ринку, зумовлене збереженням недовіри до банківської системи та незадовільною динамікою реальних доходів населення;
- 2) зниження кредитної активності банків, скорочення їх кредитного портфеля на фоні орієнтації банків на кредитування держави;
- 3) збитковість банків та збереження проблеми з їх капіталізацією;
- 4) зростання частки іноземного капіталу в банківській системі понад

оптимальне для фінансової безпеки держави значення;

5) подальше скорочення працюючих банків, їх відділень і працівників. З одного боку, кількість відділень зменшилася внаслідок виходу з ринку проблемних банків і втрати Україною частини території. Проте навіть досить стабільні банки внаслідок політики жорсткої економії значно скоротили кількість «торгових точок». Загалом це значно знизило рівень міжбанківської конкуренції.

Серед найбільочіших наслідків реструктуризації банківської системи України стало скорочення персоналу, який переважно має високу, але специфічну кваліфікацію і не може швидко знайти роботу в інших секторах економіки.

Таким чином, одним із ключових завдань держави в особі НБУ має стати стимулювання процесу поступової заміни валюти в структурі балансів українських банків на національну грошову одиницю.

В сучасних умовах відсутності на ринку ліквідних та прибуткових фінансових інструментів, недовіри до банків з боку населення, вузького ринку міжбанківських кредитів актуальним є питання забезпечення банку ресурсами та оптимізації їх структури. У зв'язку з цим розробка стратегії управління власними та залученими коштами набуває особливої актуальності, які створюють ресурсну базу комерційного банку. Гострими та надзвичайно важливими є питання нарощування ресурсної бази та забезпечення її стабільності шляхом ефективного управління пасивами, досягнення оптимальної відповідності структури пасивів структурі активів.

Оптимізація банківської діяльності щодо завдань на конкретному етапі розвитку країни забезпечується в процесі грошово-кредитного регулювання, яке здійснюється на макрорівні, головним чином через вплив центрального банку на комерційні банки, а також на мікрорівні через саморегулювання в кожному банку. Одним із основних факторів, що забезпечують ефективну діяльність банку, є розмір власного капіталу. З точки зору формування ресурсної бази для банку важливо не тільки порівнювати величину власного

капіталу з обсягом і якістю активів, а й порівнювати величину власного капіталу з депозитною базою, з урахуванням його стабільності.

Формування фінансових ресурсів банку в умовах ринкової економіки базується на використанні таких принципів:

- орієнтація кожного банку на попит і потреби ринку, вимоги клієнтів, створення банківських продуктів і послуг, які користуються попитом і можуть принести банку максимальний прибуток;

- зусилля щодо постійного підвищення ефективності банківської діяльності з метою зниження витрат та отримання оптимальних результатів з точки зору ліквідності та прибутковості діяльності банку;

- реальність оцінки ринкової ситуації, коригування цілей, завдань і програм залежно від стану ринку (кредитних, депозитних, акційних та інших);

- облік кінцевого результату роботи банку та його філій;

- використання сучасної інформаційної бази та інноваційних технологій у прийнятті оптимальних рішень;

- раціональний підбір персоналу та ефективна організація його роботи.

На мій погляд, при формуванні фінансових ресурсів банку необхідно розробити цілі та шляхи їх досягнення, тобто розробити стратегію і тактику забезпечення банку необхідними ресурсами, яка має базуватися на:

- 1) придбанні банківських ресурсів якомога дешевше;
- 2) вигідному продажу банківських ресурсів і послуг;
- 3) зниженні ризику шляхом: вибору надійних клієнтів та отримання гарантій; диверсифікацій операцій.

Основною метою діяльності АТ «Оштадбанк» у сфері фінансового забезпечення є збільшення ресурсної бази до стану підтримки ліквідності банку та забезпечення його прибутковості. Наведене формулювання мети передбачає розв'язання трьох одиничних завдань, зображених на рис. 3.1.

Фінансові ресурси банку, його ліквідність, прибутковість є основою, на якій базується весь механізм банківської діяльності. Кожен абсолютний або відносний показник діяльності банку, кожна сфера його комерційних зусиль,

кожен сегмент ринку, на якому він присутній, так чи інакше має доступ до цих трьох категорій. Або вони забезпечують їх оптимальне значення, або самі знаходяться під їх впливом.

Ліквідність і прибутковість – це якісні характеристики, які свідчать про надійність банку для клієнтів і ділових партнерів, а також ефективність (рентабельність) діяльності банку як комерційного підприємства, тобто доцільність роботи банку з точки зору акціонерів.

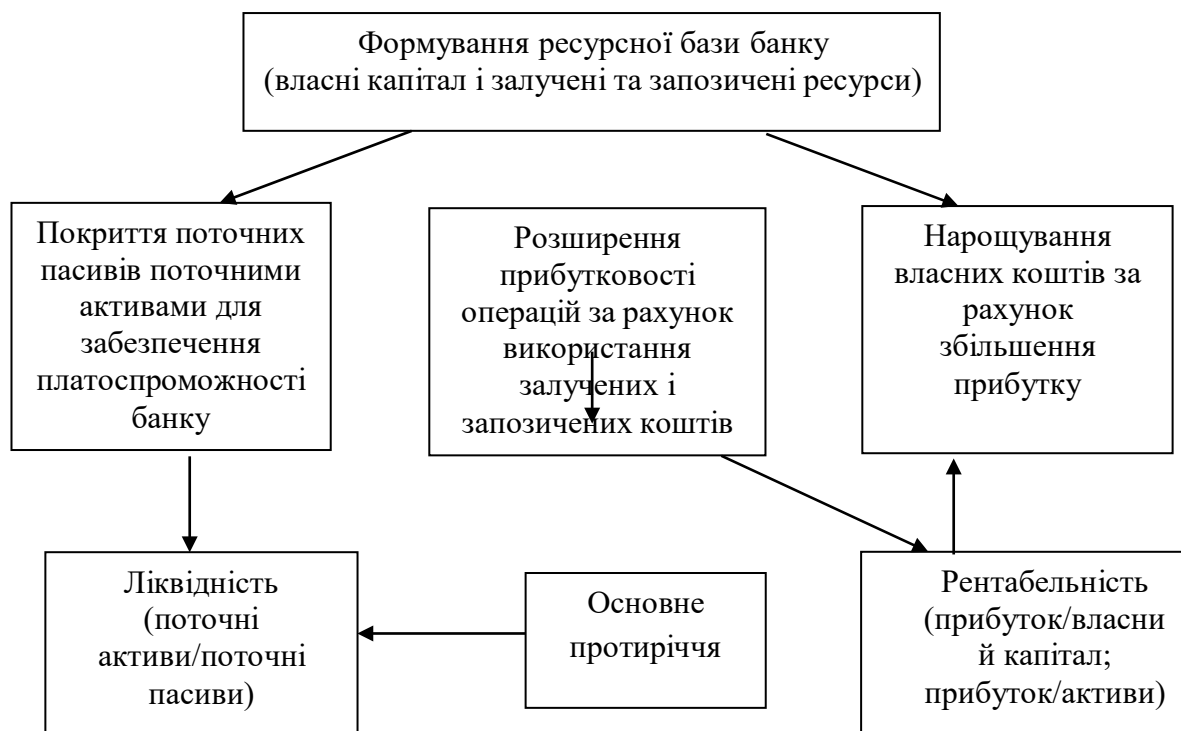

Рис. 3.1 Взаємозв'язок процесу збільшення фінансових ресурсів із забезпеченням ліквідності банку і його рентабельності

Завдання забезпечення банку фінансовими ресурсами вирішується:

- розрахунком і підтриманням розміру власного капіталу, необхідного та достатнього для забезпечення надійності банку (досягнення цілі ліквідності), а також для розширення активних операцій банку (досягнення рентабельності або цілей прибутковості);

- пошуком ресурсів для виконання зобов'язань банку перед клієнтами (досягнення цілі ліквідності) та для розвитку активних операцій (досягнення цілі прибутковості);

– залученням строкових депозитів для забезпечення ліквідності балансу та безстрокових депозитів, щоб банк міг отримати прибуток від використання «дешевих ресурсів».

Крім того, стратегія формування фінансових ресурсів банку пов'язана з необхідністю детального вивчення клієнтської бази, оскільки банк прагне перш за все задовольнити потреби більш прибуткового клієнта через обмеженість його ресурсів і необмежену потребу в них від свого клієнта.

Залежно від умов внутрішнього та зовнішнього середовища будуть розроблені такі стратегічні підходи:

– стратегія проникнення на ринок, яка базується на тому, що банк розвиває вже сформований ринок і пропонує той самий продукт, що й конкурент;

– стратегія розвитку ринку означає, що банк намагається розширити ринок збуту послуг, які він надає, але не шляхом проникнення на існуючі ринки, а шляхом пошуку та створення нових ринків і сегментів;

– стратегія розвитку нових послуг здійснюється шляхом створення принципово нових або модифікованих послуг та їх реалізації на існуючих ринках;

– під стратегією диверсифікації розуміється намагання банків вийти на нові для них ринки, для чого банки впроваджують нові види послуг;

– стратегія інтеграції передбачає створення нових фінансових послуг разом з іншими суб'єктами ринку або модернізацію існуючих.

Нещодавно багато банків перейшли до використання інтегрованої стратегії, яка включає методи розподілу та комбінування джерел фінансових ресурсів для забезпечення більшої гнучкості. Цей підхід базується на таких принципах:

– спочатку необхідно встановити цілі банку, потім досягти їх реалізації, використовуючи стратегії управління активами та пасивами;

– здійснювати управління активами і пасивами та приймати інші

рішення, виходячи з того, що ці заходи сприяють збільшенню або зменшенню прибутку банку, а також досягненню інших його цілей;

– управління активами та пасивами може зробити максимальний внесок у збільшення або збереження маржі банку, або різниці між доходами та витратами;

– в процесі управління активами і пасивами пріоритетом має бути видача вигідних кредитів, що відповідають певним стандартам якості, а залучення коштів, необхідних для обслуговування цих кредитів, є другим за важливістю завданням.

При використанні цього методу певні джерела коштів прив'язуються до конкретних активів без зайвої деталізації з урахуванням умов розміщення та залучення коштів.

У сучасних умовах, на мій погляд, при побудові оптимальної структури фінансових ресурсів банку доцільно використовувати інтегрально-диференційний підхід, який дозволяє, з одного боку, поєднати (інтегрувати) деякі властивості ресурсів банку, з одного боку, та управлінських дій з іншого боку, враховувати (диференціювати) специфіку окремих підходів з метою більш гнучкого управління активами та пасивами банку.

Метод порівняльних зрізів у рамках інтегрально-диференційованого підходу може бути використаний для вирішення завдань залучення ресурсів та їх оптимізації. Його суть полягає в тому, що в будь-який момент положення ресурсного портфеля (всі активи і пасиви банку розглядаються як загальний портфель банківських ресурсів) і результати його використання можуть бути представлені через розділи з певним переліком факторів.

Ці фактори можуть бути використані в банку для класифікації коштів (за часом, ціною, джерелами, обсягами (залучення тощо), а також за основними детермінантами сегмента ринку, що обслуговується (характеристики діяльності клієнтів і конкурентів, результати аналізу економічної ситуації, нормативно-правових детермінант банківської діяльності). Розподіл за різними параметрами, а саме: порівняння їх змін із гіпотетичними еталонними

уявленнями, подібними, принаймні на якісному рівні, до інформації про попередню діяльність банку, поєднання досвіду досягнення запланованих показників або взагалі з будь-яким заданим прототипом – створює основу для прийняття певних рішень і, насамперед, забезпечить певну логіку для аналізу ситуацій дисбалансу.

Важливим показником використання фінансових ресурсів банку є коефіцієнт інвестування оплачених коштів, який показує, яка частка залучених ресурсів спрямовується на дохідні (оплатні) операції. Якщо коефіцієнт вище 1,0, це означає, що частина платних ресурсів використовується не за призначенням. Вони відволікаються або на власні потреби, або на збиткову діяльність, що призводить до збитків банку.

Функції управління активами і пасивами тісно пов'язані між собою і майже однаково впливають на прибутковість банку. Визначення обсягів, термінів, цін мобілізованих ресурсів впливає на весь спектр відносин у сфері управління активними операціями. При цьому структура джерел фінансування діяльності банку має бути адекватною структурі його активів, тобто окремі види пасивів за розмірами та умовами участі мають відповідати певним видам активів, а також умовам обсягів і термінів. Це питання надзвичайно важливе.

Необхідно підтримувати структуру пасивів, яка забезпечує певне співвідношення власного та залученого капіталу, що дозволяє збільшити прибуток банку та підвищити його фінансову стійкість. Мобілізація коштів з точки зору фінансових результатів діяльності банку є вигідною і раціональною лише за умови, що ціна цих коштів, виражена процентною ставкою, менша за поточне значення норми прибутку. Порушення цього правила зазвичай призводить до збільшення витрат на покриття боргів за рахунок власних коштів, погіршує фінансові результати банку з усіма наслідками, аж до банкрутства.

Розглянувши основні види банківських фінансових ресурсів, стратегії банку щодо залучення клієнтів, а також основні цілі в управлінні пасивами банку, роботу з моделювання формування фінансових ресурсів банку можна

представити у вигляді наступних етапів:

- 1) аналіз кількісних та якісних параметрів ресурсів банку, аналіз структури пасивів і активів у статиці та динаміці;
- 2) виявлення змін у структурі ресурсів, що відбулися під впливом кон'юнктури ринку.

У загальному вигляді модель забезпечення банку фінансовими ресурсами, враховуючи вищесказане, можна представити так:

а) визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на процес формування ресурсів банку. До зовнішніх чинників слід віднести, насамперед, вплив загальної економічної політики в державі на розвиток усієї банківської діяльності загалом і окремих банків зокрема, тобто йдеться про політично обумовлену систему цінностей і пріоритетів, які впливають на діяльність банків.

Таким чином, орієнтація на розвиток ринкових відносин, конкурентне середовище та сприятлива для бізнесу система оподаткування позитивно впливають на стан банків, забезпечуючи їх стабільність та зростання капіталу. Відсутність чітко визначених орієнтирів економічної політики, недостатній розвиток ринкових механізмів зумовлюють протилежні тенденції та негативно впливають на розвиток банків.

По-друге, слід враховувати вплив поточної економічної ситуації і, насамперед, зміни фаз економічного циклу на функціонування банківських установ. У фазу економічного зростання, коли збільшуються обсяги виробництва товарів і послуг, посилюється ситуація на всіх видах ринків, відповідно зростає попит на банківські послуги, збільшуються прибутки банків, що сприяє їх стабільній діяльності та активному розвитку. У період економічного спаду та наростання кризових явищ ситуація змінюється на протилежну – зменшуються обсяги залучених банками ресурсів, зменшується потреба в кредитно-розрахунковому обслуговуванні суб'єктів господарювання, знижується прибутковість банківської діяльності та збільшуються ризики, які в цілому дуже негативно впливають на фінансовий стан банків.

Ці фактори поза нашим контролем. Банк не може запобігти або змінити їх вплив і повідомляє про них як про встановлені значення. Фактори внутрішнього контролю повинні включати: забезпечення адекватності зовнішніх факторів щодо внутрішнього фінансового стану банку, оцінку забезпечення та покриття ризиків.

б) формування фінансових ресурсів банку, достатніх для здійснення банківської діяльності, що, зокрема, включає:

- управління капіталом, робота з акціонерами (збереження та збільшення акціонерної власності);
- створення та зміцнення депозитної бази;
- пошук нових клієнтів з метою розширення обсягів зібраних та залучених коштів;
- розвиток нових видів операцій, банківських технологій і ринків для збільшення ресурсної бази;
- забезпечення прибутковості активних операцій.

в) оптимізація фінансових ресурсів банку (раціоналізація залучення ресурсів та забезпечення ефективності їх використання):

- підтримання оптимального для цього банку співвідношення власного та залученого капіталу;
- забезпечення оптимальної структури залучених і позичених коштів та її адекватності структурі активів (за виразом і вартістю);
- підвищення адекватності оцінки кредитного ризику та формування оптимального (необхідного та достатнього) розміру резерву для покриття кредитних збитків;
- аналітична робота банку з розрахунку рентабельності операцій, оцінка рентабельності всієї банківської діяльності з метою виявлення резервів.

Розглянута нами модель формування фінансових ресурсів банку дає визначення впливу факторів, які можуть впливати на його формування та використання. Практична цінність запропонованої моделі полягає в можливості

розробки на її основі конкретних схем (варіантів) діяльності банку за відповідних макро- та мікроекономічних умов.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати про неоднорідність і комплексність формування та використання банківських ресурсів. Це є передумовою для продовження досліджень даної теми, враховуючи, що від чіткого розуміння природи банківських ресурсів та специфіки їх формування залежить ефективність банківської діяльності та швидкість розвитку банківської системи в цілому. Банківська система України повинна мати такий набір ресурсів, достатній для кредитування поточних потреб суб'єктів господарювання, розвитку інвестиційної діяльності, формування відповідних резервів і підтримки власної ліквідності. Оптимізація ресурсної політики місцевих банків сприятиме зростанню доходів банківських установ та стабільності банківської системи в цілому.

3.1 Механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ «Державний ощадний банк України»

Ефективний механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку опосередковує виконання функцій управління лише щодо формування власних та залучених фінансових коштів і пов'язаний із заходами, спрямованими на забезпечення банківської установи достатньою їх кількістю для ефективної та прибуткової роботи банку. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки дієвого механізму збільшення обсягів фінансових ресурсів на практиці, а саме для АТ «Ощадбанк».

Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку виступає складовою частиною фінансового механізму діяльності банківської установи. У структурі цього механізму виділяють такі складові, як об'єкт і суб'єкт управління, фінансові методи, важелі, відповідне забезпечення, принципи

управління та процес управління. Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку, з одного боку, визначається наявністю об'єктивно існуючих перерозподільних відносин, притаманних банківській системі, з іншого боку, на цей механізм впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники під впливом яких необхідно скорегувати.

Проаналізувавши особливості управління фінансовими ресурсами АТ «Ощадбанк», розробивши структуру механізму та дослідивши основні елементи механізму управління формуванням фінансових ресурсів банку, розробимо його модель (рис. 3.2, Додаток _____).

Об'єктом управління в рамках системи управління фінансовими ресурсами є фінансові ресурси банку в усій їх різноманітності. Усі управлінські рішення, які будуть прийматися в рамках механізму, впливатимуть на процес формування певного обсягу, структури та якості фінансових ресурсів, які формуються в банківській установі.

У цьому механізмі управління формуванням фінансових ресурсів можуть бути як зовнішні, так і внутрішні суб'єкти. Зовнішніми суб'єктами є центральний банк, акціонери. Внутрішніми суб'єктами управління фінансовими ресурсами банку є всі ланки та рівні організаційної структури банку, які відповідають за формування цих ресурсів.

Управління фінансовими ресурсами банку здійснюється на трьох рівнях: стратегічному; тактичному; оперативному.

Основною метою функціонування цього механізму є формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, здатних забезпечити ефективну діяльність банку.

Оскільки механізм управління формуванням фінансових ресурсів є складовою фінансового механізму банківської установи, він повинен виконувати такі функції:

- фінансове забезпечення діяльності банку достатнім обсягом фінансових ресурсів;
- забезпечення дотримання нормативів Національного банку України

щодо якісних та кількісних параметрів власних фінансових ресурсів.

У таблиці 3.1 наведено фактори, які можуть впливати на прийняття рішень при формуванні фінансових ресурсів банку.

Таблиця 3.1

Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень при формуванні фінансових ресурсів банку

Фактори внутрішнього середовища	Фактори зовнішнього середовища
<ul style="list-style-type: none"> – фінансовий стан банківської установи; – ліквідність та платоспроможність банку; – терміни погашення вже існуючих зобов'язань; – обсяги ресурсів, що залучались в попередніх періодах; – можливості використання додатково залучених ресурсів; – обсяги прибутку, які планується отримати; – обсяги ресурсів які необхідно залучити для проведення поточної діяльності; – ступінь довіри клієнтів. 	<ul style="list-style-type: none"> – законодавчі норми, що діють в країні; – стан розвитку банківського сектору; – рівень конкуренції в країні; – середня ціна на ресурси; – стан економіки країни, в якій функціонує банківська установа; – рівень контролю діяльності з боку центрального банку; – рівень інтегрованості банківського сектору в міжнародні фінансові ринки.

Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку, як і будь-який інший механізм, має формуватися з урахуванням наукових підходів.

Серед яких на особливу увагу заслуговують: системні, ситуативні та інноваційні.

Системний підхід до управління формуванням фінансових ресурсів банку передбачає вивчення тісного взаємозв'язку всіх елементів системи управління, визначення критеріїв функціонування кожного з елементів окремо та механізму в цілому. З урахуванням особливостей системного підходу управління фінансовими ресурсами – це система дій суб'єкта управління щодо об'єкта управління з метою переведення цього об'єкта в бажаний стан.

Інноваційний підхід в управлінні формуванням фінансових ресурсів банку може бути використаний лише при застосуванні наступальної стратегії управління, яка передбачає активізацію інноваційної діяльності банку.

На нашу думку, доцільно виділити наступні чотири складові механізму управління фінансовими ресурсами банку, а саме: фінансову, інформаційну, організаційну, нормативно-правову (Рис. 3.3).

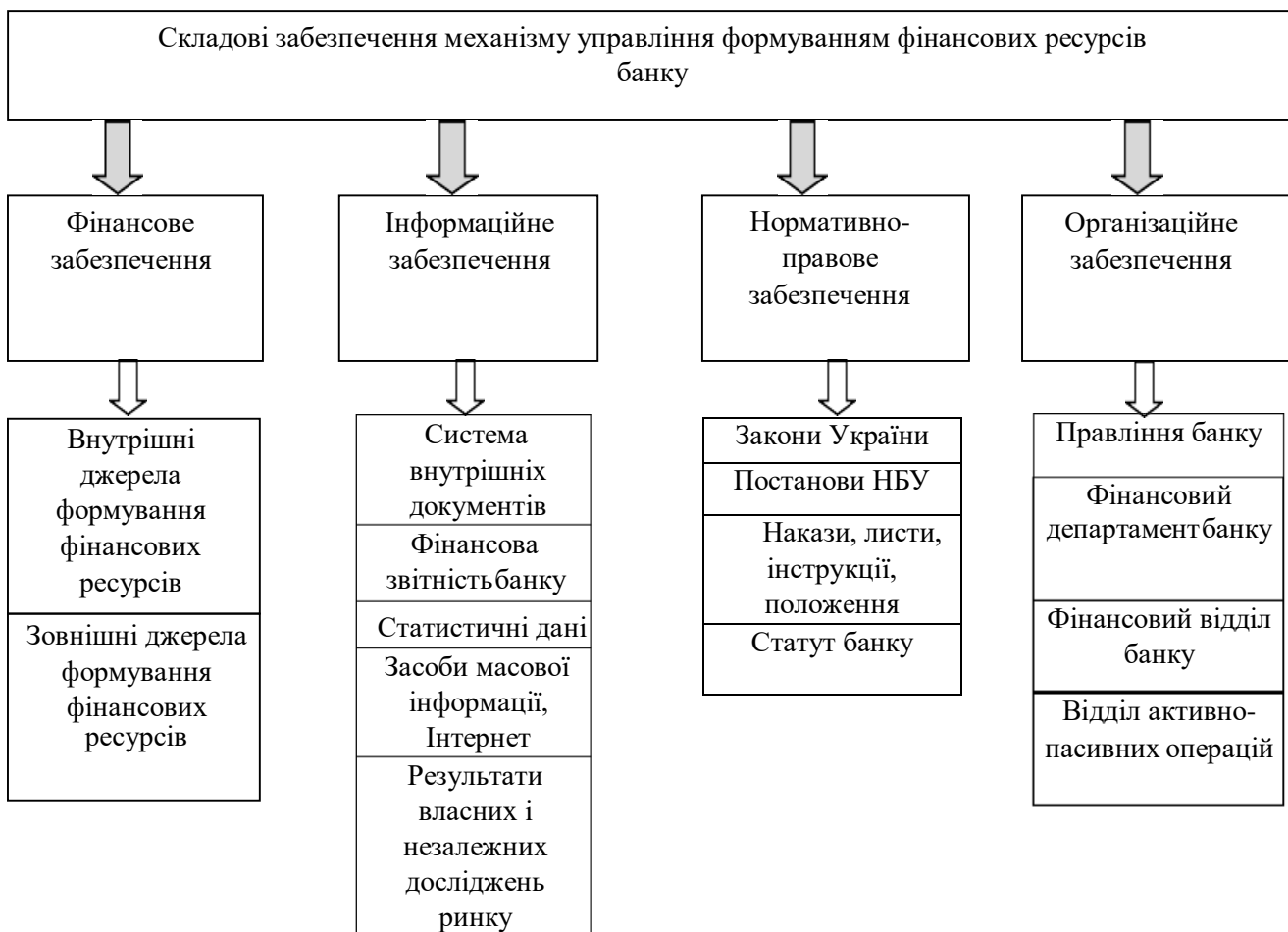

Рис. 3.3 Структура складової забезпечення механізму управління формуванням фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк»

Для здійснення аналізу, планування, прийняття оперативних управлінських рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів банківської установи необхідне інформаційне забезпечення, яке є процесом постійного та цілеспрямованого відбору інформаційних даних.

Інформаційне забезпечення є основою наукового пізнання механізму управління власним капіталом банку, що містить різноманітну фінансову, економічну та комерційну інформацію.

Під організаційним забезпеченням механізму управління фінансовими

ресурсами розуміється насамперед об'єднання людей, які спільно реалізують фінансову програму на основі визначених правил і завдань. До основних організаційних процедур належать: по-перше, створення органів управління фінансами банківської установи, по-друге, побудова структури її апарату управління.

Фінансове забезпечення механізму управління формуванням власного капіталу банку складається з:

- забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів із внутрішніх джерел (залучення нових акціонерів шляхом додаткової емісії акцій; залучення коштів на умовах субординованого боргу; реорганізація банків (злиття або приєднання);

- забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів із зовнішніх джерел.

Також одним із важливих інструментів загальної концепції управління фінансовими ресурсами банку є стратегія формування фінансових ресурсів, яка має базуватися на системно-комплексному підході. Це дозволить банківській установі враховувати наявні впливи факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Стратегія формування фінансових ресурсів банку – це комплекс управлінських рішень і заходів, спрямованих на формування фінансових ресурсів в обсягах, що забезпечують стабільність роботи банківської установи. Необхідність розробки та впровадження такої стратегії пояснюється тим, що від розміру та якості фінансових ресурсів банку залежить, чи зможе він ефективно працювати на фінансовому ринку.

Розробка функціональної складової механізму управління фінансовими ресурсами здійснюється в кілька етапів.

Перший етап – визначення необхідного обсягу фінансових ресурсів банківської установи та співвідношення власних і залучених ресурсів. Це вибір між коефіцієнтами капіталу та пасивів: чим більший коефіцієнт власного капіталу, тим більша фінансова незалежність банківської установи, а чим

більша частка залучених і позичених коштів, тим більша рентабельність власного капіталу.

На обсяг необхідних банку фінансових ресурсів впливають такі фактори:

- 1) зовнішні, а саме: нормативні вимоги Національного банку України;
- 2) внутрішні, тобто розмір банку; загальний ризик-апетит його менеджерів; цілі діяльності банківської установи на ринку; його очікуване зростання, плани та перспективи (завоювання нових ринків; розширення мережі відділень); питома вага ризикових активів.

Розрахована загальна потреба визначає необхідний обсяг фінансових ресурсів банку, який необхідно сформувати за рахунок внутрішніх і зовнішніх надходжень фінансових ресурсів.

Другий етап – оцінка та вибір оптимального джерела збільшення фінансових ресурсів банку.

Серед факторів, що впливають на вибір джерела зростання обсягу фінансових ресурсів банку, виділяють: схильність керівництва банку до ризику; обсяг витрат по кожному з наявних джерел; державне регулювання діяльності банків. У процесі вибору того чи іншого джерела збільшення фінансових ресурсів рекомендується виходити з принципу підвищення вартості банківської установи. А вартість банківської установи зростатиме у разі збільшення прибутку та подорожчання її акцій. Оцінка вартості залучення фінансових ресурсів банку з різних джерел здійснюється за основними елементами, а саме власними та залученими ресурсами, сформованими за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел.

Результати проведеної оцінки є основою для розробки управлінських рішень щодо вибору альтернативних джерел формування капіталу банківської установи, що забезпечують його збільшення.

Якщо розглядати внутрішні фінансові ресурси, то основними внутрішніми джерелами їх збільшення є чистий прибуток банківської установи, оскільки саме з нього створюються та збільшуються кошти та резерви, що входять до складу власного капіталу банку. За рахунок отриманого прибутку

установи банків формують резервний фонд, фонд виплати дивідендів, фонд розвитку.

Одним із важливих фондів, які створює банк, є резервний фонд, оскільки він створюється для покриття можливих збитків у процесі діяльності банківської установи та використовується для забезпечення її зобов'язань.

Крім цих фондів, статутом банку може бути передбачено формування інших фондів, необхідних для його ефективної діяльності. Якщо обсяг ресурсів, залучених за рахунок внутрішніх джерел фінансування, повністю забезпечує загальну потребу в них у звітному періоді, то немає необхідності залучати ці ресурси із зовнішніх джерел. Забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел здійснюється за допомогою залучення додаткового власного капіталу, тобто додаткової емісії акцій банку.

Статутний фонд банку, який має форму власності як акціонерне товариство, може бути збільшений шляхом додаткової емісії акцій або шляхом збільшення номінальної вартості акцій банку. Забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів із зовнішніх джерел в основному здійснюється за рахунок залучення депозитних коштів як фізичних, так і юридичних осіб. Залучені фінансові ресурси банку займають найбільшу питому вагу у фінансових ресурсах банку, і від їх обсягу залежить, як банк забезпечить виконання плану їх використання, а це, в свою чергу, вплине на отриманий фінансовий результат.

Важливе місце посідає також оптимізація структури фінансових ресурсів банківської установи. Цей процес оптимізації фінансових ресурсів банку базується на таких критеріях: забезпечення збереження управління банківською установою засновниками, забезпечення мінімальної сукупної вартості статутного капіталу банку.

У механізмі управління фінансовими ресурсами важливе місце також відводиться моніторингу, який передбачає моніторинг стану, параметрів і характеристик фінансових ресурсів з метою формування інформаційної бази

щодо їх поведінки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх використання. Моніторинг дає можливість створити основу для аналізу та оцінки формування та використання фінансових ресурсів банку.

Не звертаючи уваги на те, що складові елементи механізму управління формуванням фінансових ресурсів банку представлені в загальному вигляді, сам механізм для кожної банківської установи індивідуальний і потребує врахування багатьох факторів, починаючи з визначення цілей і закінчуючи здійснення своєї основної мети.

ВИСНОВКИ

Роль і призначення фінансових ресурсів у діяльності банків є визначальними, оскільки від масштабів банківської діяльності, її ефективності, конкурентної позиції на ринку кожного окремого банку в цілому залежить розвиток банківської системи.

В економічній літературі немає єдиного підходу до визначення сутності фінансових ресурсів. Деякі науковці ототожнюють «ресурси банку», «фінансові ресурси банку» та «ресурсну базу», тому в дипломній роботі розглянуто саме ці поняття та їх відмінності.

Проаналізовано існуючі підходи до визначення поняття «фінансові ресурси», і визначено, що найбільш науково виваженим у сучасних умовах є розгляд поняття банківських ресурсів у вузькому та широкому розумінні.

У вузькому розумінні: це сукупність грошових і негрошових ресурсів, які знаходяться в розпорядженні банку у майнових правах і тимчасовому користуванні (залучених і позичених) і спрямовані на забезпечення всіх сфер його діяльності – отримання прибутку, забезпечення ліквідності, розвиток матеріально-технічної бази, зміцнення позицій на грошовому ринку тощо. У практиці управління банками їх ресурси існують у двох виразах: як сукупність джерел їх формування (пасивів) і як сукупність напрямків і об'єктів їх розміщення (активи). Крім того, в залежності від конкретних принципів управління ресурсами може використовуватися пасивна або активна форма їх вираження.

Банківські ресурси в широкому розумінні – це сукупність усіх наявних ресурсів банківської системи в цілому та потенційних ресурсів, які можуть бути створені банківською системою в конкретних умовах певного економічного періоду, які можуть бути використані в цей період для фінансування потреби реального та споживчого секторів економіки, потреби держави та самих банків,

не ставлячи під загрозу стабільність грошового ринку країни.

Управління фінансовими ресурсами банку є найважливішою складовою загальної системи управління банківською установою. Процес управління фінансовими ресурсами банківської установи неможливий без комплексного аналізу та оцінки різних варіантів управлінських рішень у найближчій перспективі. Управління фінансовими ресурсами банків має здійснюватися на основі структурно-логістичного підходу. У дипломній роботі удосконалено процес управління фінансовими ресурсами банку, який базується на розробці ресурсної політики банку.

Слід зазначити, що обсяг і структура фінансових ресурсів є важливими показниками, які характеризують фінансову стійкість окремих банківських установ. Тому від того, наскільки банківські установи приділятимуть увагу формуванню своїх фінансових ресурсів, залежатиме їх здатність здійснювати кредитні та інші банківські операції та послуги. Для досягнення поставлених цілей банківським установам необхідно надавати великого значення управлінню фінансовими ресурсами та безпосередньо розробці ефективної ресурсної політики. Це пов'язано з тим, що саме ефективне управління фінансовими ресурсами дає можливість банку досягти оптимального співвідношення двох протилежних складових банківського бізнесу – прибутковості та ліквідності.

Проаналізувавши фінансово-економічний стан АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 роки, можна зробити висновок, що його фінансовий стан є досить стабільним, незважаючи на невизначеність та нестабільність фінансового ринку та пандемію коронавірусу, яка негативно впливає на економічну діяльність країни.

АТ «Державний ощадний банк України» здійснює ефективне управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення продовження діяльності банку, максимізації прибутків акціонерів, шляхом оптимізації співвідношення залучених коштів та власного капіталу. Структура фінансових ресурсів банку представлена у вигляді розміру власного капіталу (акціонерного капіталу,

резервів і непокритих збитків), позикового капіталу.

Таким чином, АТ «Ощадбанк» має таку структуру фінансових ресурсів, яка дозволяє поєднувати відносно високу надійність і стабільність ресурсної бази з їх невисокою вартістю. Але незважаючи на це, існує нагальна потреба трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові, оскільки необхідно задовольнити попит на високоліквідні активи.

Удосконалено механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку шляхом поділу його на формувальний та функціональний блоки. На відміну від існуючих підходів до розробки механізмів, запропонований його поділ на два блоки дає змогу комплексно управляти формуванням фінансових ресурсів банку та базується на реалізації поетапного відбору та використання методів, важелів та заходів щодо управління. Реалізація запропонованого підходу спрямована на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та підвищення надійності банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 року № 2121 – III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 №679-XIV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
3. Про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України: Положення затверджено постановою Правління Національного банку України від 13 липня 2010 року № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0540-10>
4. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова затверджена Правлінням Національного банку України від 17 травня 2015 №615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
5. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія. Київ: КНЕУ. 2020. 276 с.
6. Вовканич А.І. Особливості формування ресурсів комерційних банків. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2019. №2(8). С. 157 – 164.
7. Вовчак О.Д., Дмитренко І.Б. Урахування ризику концентрації у рамках концепції внутрішньої процедури оцінки достатності капіталу банку: методологічний і прикладний аспекти. *Вісник Університету банківської справи*. 2022. № 2. С. 11 – 20. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219690](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219690)
8. Головкова Л., Крисанова Н., Добрик Л. Підвищення ефективності діяльності банку шляхом управління витратами. *REVIEW OF TRANSPORT ECONOMICS AND MANAGEMENT*. 2021. №5. С.134–142. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/241874>

9. Гордієнко Т.М., Сидоренко В.І. Стратегії управління власним капіталом банку. *Фінансовий простір*. 2020. №3. С.101–107. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/619/617>
10. Дзюблюк О., Владимир О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків. *Вісник НБУ*. 2019. № 5. С. 26 – 33. URL: <https://core.ac.uk/reader/201772610>
11. Дроботя Я., Телятник, М. Управління капіталом комерційного банку. *Економіка та суспільство*. Вип. №31. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-9>
12. Коваленко В.В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків України. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 2. С. 73 – 80.
13. Коваленко В.В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення: Монографія. Коваленко В.В., Черкашина К.Ф. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2021. 154 с.
14. Коваленко В., Крухмаль О., Торяник Ж. Проблеми капіталізації та оцінювання достатності капіталу банку. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. №8 (122). С. 276 – 285.
15. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків. *Фінанси України*. 2021. №7. С. 110 – 115.
16. Коваль О.А., Прищенко І.Р. Управління власним капіталом банку. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8367>
17. Кропивко М.Ф. Концептуальний підхід до кластерної організації та управління. *Економіка*. 2018. № 11. С. 3 – 9.
18. Куліш Г.П., Кірсенко Ю.В. Механізм формування капіталу банку в сучасних умовах. *Гроші, фінанси, кредит. Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 17. 2017. С. 672 – 676.
19. Лесик В. О. Теоретичні положення формування системи забезпечення фінансової стабільності банківської системи. *Економіка і фінанси*. 2019. № 9. С. 131 – 141.

20. Лобанова А.Л. Ресурсна політика комерційних банків України. *Фінанси України*. 2020. №1. С. 88 – 95.

21. Лютий І.О., Шпигоцька Н.О. Роль власного капіталу комерційних банків у реалізації інвестиційного потенціалу банківської системи України. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2015. № 2. С. 24 – 29.

22. Маслова А.Ю., Мусієнко О.М., Федорченко П.В. Фінансова стабільність банку та напрями її забезпечення в сучасних умовах. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Вип. 2. С.68 – 78.

23. Масюк Ю.В., Самойленко І.О. Управління структурою капіталу банку. *Молодий вчений*. 2022. № 4 (44). С. 715 – 718.

24. Момот О.М. Управління процесом підвищення конкурентоспроможності банків у контексті стратегічної інноваційності. *Фінансовий простір*. 2020. № 3 (31). С. 158 – 165.

25. Науменкова С.В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. Макроекономічні аспекти оцінювання достатності капіталу банків в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 2. С. 4 – 16.

26. Науменкова С.В. Впровадження базельських вимог до капіталу банків в Україні. *Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: зб. матер. наук.-практ. конференції* (м. Київ, 28 – 29 вересня 2017 р.). Київ. 2017. С. 125 – 130.

27. Нескородєва І.І., Єфімова Ю. І. Дослідження сутності фінансових ресурсів. Київ: ХНЕУ. 2018. 43 с.

28. Ногина С.Н. Управління активними операціями комерційного банку. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2021. №2. С. 73 – 76.

29. Пірог В.В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 2. С. 228 – 235.

30. Примостка Л.А. Державний капітал в банківській системі України. *Фінанси, облік і аудит*. 2021. Вип. 2. С. 107 – 119.

31. Савлук С.В. Власний капітал як запобіжник втрати ліквідності банку. *Банківська справа*. 2018. № 2. С. 55 – 62.
32. Сянькова В.Р., Аврамчук Л.А. Проблеми капіталізації банківських установ у сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 16. С. 806 – 809.
33. Фостяк В.В. Шляхи підвищення капіталізації банків України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць*. 2019. Випуск 1 (12). С. 38 – 45.
34. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія. Снятин: Прут Принт. 2018. 260 с.
35. Харченко Т.О., Ковтун А.О. Особливості стратегічного управління в банківській системі. *Ефективна економіка*. 2022. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6852>
36. Чепелюк Г.М. Стратегічний аналіз та планування розвитку банку в умовах взаємодії з чинниками зовнішнього середовища. *Ефективна економіка*. 2019. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/56.pdf.
37. Шавловська Л.С. Банківські ресурси та проблеми їх розміщення. *Науковий вісник Національного університету ДПС України*. 2019. № 3 (46). С. 35 – 51
38. Шевцова М.Ю. Оптимізація формування ресурсної бази банку. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2022. № 5. С. 161 – 170
39. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/ua>
40. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua>